

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра педагогіки

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Т. О. Дороніна
(підпис) (прізвище, ініціали)

Реєстраційний № _____

«__» _____ 20__ р.

«__» _____ 20__ р.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО
ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

Магістерська робота

студента групи _____ ОПНм-22_____
(шифр групи)

ступінь вищої освіти: __ магістр _____
спеціальності: 011 Освітні, педагогічні науки
Жука Владислава Сергійовича
(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник _____ кандидат педагогічних наук,
_____ доцент Іванова В. В.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ініціали)

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

_____
(підпис) (прізвище, ініціали)

_____
(підпис) (прізвище, ініціали)

_____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Кривий Ріг – 2023

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Жук Владислав Сергійович розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавав і не одержував недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело. Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомлений. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	8
1.1. Визначення понятійно-термінологічного апарату магістерської роботи.....	8
1.2. Мета, завдання та напрями підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи.....	17
1.3. Дидактичні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи.....	20
Висновки до першого розділу	23
РОЗДІЛ 2. ДОСВІД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ НАВЧАННЯ В ПЕДАГОГІЧНОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ	24
2.1. Загальна характеристика освітнього процесу в педагогічному закладі освіти.....	24
2.2. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи в основній школі.....	28
Висновки до другого розділу	34
РОЗДІЛ 3. ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ	36
3.1. Вивчення та аналіз проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури.....	36
3.2. Система підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи в основній школі в умовах педагогічного закладу освіти.....	51
Висновки до третього розділу	55
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТКИ	73

ВСТУП

Актуальність теми. Проблема формування здорових поколінь української нації не втрачає своєї актуальності. Особливо важливим завданням є нині створення сучасного формату фізкультурно-оздоровчої роботи в загальноосвітній школі.

Сьогодні відомо чимало фактів, що підтверджують, наскільки важливо виробити чітку й у той же час гнучку систему роботи вчителя фізичної культури, яка б сприяла прогресивному розвитку фізично й морально здорової особистості. Шкільний курс фізичної культури відіграє в цьому одну з найважливіших ролей, оскільки саме загальноосвітня школа забезпечує учневі всі необхідні підходи до рухової активності, вчить технологіям збереження власного здоров'я, налаштовує на повноцінне особисте та суспільне життя.

Учитель фізичної культури в сучасній школі, який реалізує завдання формування здорового покоління, повинен не лише забезпечити умови такого розвитку, але й сформувати «позитивне ставлення школярів до занять фізичною культурою й організувати їхнє здорове дозвілля» [8].

Ми погоджуємося з думкою О. Безкопильного про те, що сучасна школа має достатній потенціал для вирішення проблем, пов'язаних із збереженням здоров'я школярів. Цей шлях передбачає створення здоров'язбережувального освітнього простору та формування культури здоров'я учнів. Проте, на думку вченого, під час перебування в школі протягом навчання, вони, як правило, не отримують системних знань про своє здоров'я, можливості його збереження, поведінкові ризики і практичні навички збереження та підтримки власного здоров'я на належному рівні [8].

До проблем професійної підготовки вчителів зверталися в своїх працях А. Алексюк, Є. Барбіна, В. Галузяк, Н. Кузьміна, Н. Лазаренко, В. Луговий, С. Сисоєва, Л. Шевченко та ін.

Теоретичні основи роботи вчителя фізичної культури в основній школі розглянуто в наукових працях О. Аксьонової [1], А. Борисенка [9], Р. Гуріна [17], О. Пронікова [62].

Проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи досліджували О. Безкопильний [8], О. Ващенко [10], В. Дручик [21], О. Єременко [23], Є. Жуковський [25], С. Карасевич [32], І. Кладікова [36], Н. Коцур [37].

Маючи значний досвід у роботі з учнями з фізкультурного напрямку, можемо зазначити, що сьогодні молодь по-справжньому потребує особливої уваги до цієї галузі суспільного життя.

Виходячи з актуальності даної проблеми, ми обрали тему магістерської роботи: **«Підготовка майбутнього вчителя фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи в основній школі»**.

Метою магістерської роботи є розкриття особливостей системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи в основній школі».

Мета магістерської роботи визначила постановку таких **завдань** дослідження:

- окреслити сутність ключових понять кваліфікаційної роботи;
- визначити мету, завдання та напрями підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи;
- визначити дидактичні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи;
- здійснити загальну характеристику освітнього процесу в педагогічному закладі освіти (на прикладі Криворізького державного педагогічного університету);
- вивчити та проаналізувати проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах навчання в педагогічному університеті;

- розробити систему підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи.

Об'єктом дослідження є процес підготовки майбутнього вчителя фізичної культури.

Предмет дослідження – вивчення й аналіз системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи в основній школі.

Методи дослідження:

- *загальнонаукові*: аналіз, систематизація, узагальнення дозволили на теоретичному рівні опрацювати матеріал дослідження;

- *конкретно-наукові*: аналіз наукових джерел і навчально-методичної літератури дозволив схарактеризувати систему підготовки майбутніх учителів до фізкультурно-оздоровчої роботи в основній школі;

- *емпіричні*, які були спрямовані на вивчення досвіду підготовки вчителів до фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи в основній школі.

Практична значущість одержаних результатів полягає в можливості їх використання в роботі вчителя фізичної культури загальноосвітньої школи, при розробці окремих тем навчальних дисциплін, лекційних і практичних занять даної тематики, планів виховної роботи, а також виховних заходів із фізкультурно-оздоровчої роботи.

Джерельну базу дослідження становлять: нормативно-правові документи, що визначають принципи, зміст, форми і методи фізкультурно-оздоровчої роботи, науково-педагогічні видання, які містять публікації, що висвітлюють проблему дослідження.

Апробація результатів дослідження. Результати наукового дослідження було апробовано у статті: Жук В. С. Фізкультурно-оздоровча робота, як важливий напрямок роботи вчителя фізичної культури основної школи.

Педагогічне Криворіжжя : педагогічний альманах : зб. наук.-метод. праць.
Кривий Ріг : КДПУ. 2023. Вип. 9. С. 89–91.

Структура магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, який нараховує 82 позиції. Повний обсяг дослідження – 85 сторінок, з яких 64 сторінки основного тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

1.1. Визначення понятійно-термінологічного апарату магістерської роботи

Осмислення проблеми підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи неможливе без окреслення ключових понять досліджуваної теми. Для нашого дослідження важливим є визначення таких понять як: *вчитель фізичної культури, фізкультурно-оздоровча робота, основна школа.*

Навчальний предмет *фізична культура* є необхідно та органічною складовою навчально-виховного процесу навчального закладу й має не лише формувати в здобувача освіти чіткі уявлення про фізичну активність, але й впливати на виховні, освітні, оздоровчі, морально-етичні та загальнокультурні важелі розвитку особистості.

Кожна людина, яка пройшла шлях навчання в загальноосвітній школі, впевнено скаже, наскільки важливим і радісним був період її участі у різного роду фізкультурних святах, Днях здоров'я, шкільних змаганнях, походах на природу, з яким задоволенням вона залучалася до процесу фізичного та морального самовдосконалення. Ці заходи не лише принесли радість спілкування з однолітками, але й сприяли зміцненню якостей вольової, цілеспрямованої особистості, що навчається.

За розумінням, О. Ханікянц, *учитель фізичної культури* – це педагогічний працівник високої культури, великої душі і доброго серця, провідник ідей державотворення, який має спеціальну підготовку і професійно здійснює навчально-виховну роботу в освітньо-виховних закладах середньої освіти, спрямовану на формування у дітей і молоді фізичного та морального здоров'я, підготовку до ведення активного способу життя [78].

Учитель фізичної культури – це педагог, який проводить з дітьми фізкультурні заняття, стимулює їх до заняття спортом, підвищує в очах підростаючого покоління престиж здорового способу життя і формує негативне ставлення до шкідливих звичок [79].

У шкільному освітньому просторі роль учителя фізичної культури є надзвичайно важливою, оскільки він виконує ряд важливих завдань, пов'язаних із формуванням у людини стійких переконань щодо необхідності підтримування стабільного, здорового фізичного стану, постійного розвитку вмінь і навичок фізичного і морального удосконалення.

До посадових обов'язків сучасного учителя фізичної культури в середньому закладі освіти входять:

- обізнаність у проблемах методики навчання фізичної культури;
- уміння складати документи, що регламентують навчальну діяльність;
- знання і дотримання правил техніки безпеки на уроці, тлумачення їх учням, контроль за їх виконанням;
- уміння оцінювати фізичний та психологічний стани школярів, застосовувати індивідуальний підхід до кожної дитини з урахуванням її фізіологічних, вікових та психологічних особливостей;
- ведення навчальної документації, заповнення журналу, вміння оцінювання учнів;
- проведення планових та позапланових навчально-спортивних заходів;
- контроль за станом обладнання спортзалу і спортивного інвентаря (заняття на пошкоджених снарядах категорично забороняється);
- страхування дітей під час виконання вправ на турніку коні, поперечині, брусах;
- мотивація найбільш здібних учнів до розвитку в спеціалізованих школах олімпійського резерву;

- популяризація здорового способу життя та своєчасне інформування дітей про негативні наслідки шкідливих звичок [8].

Перед сучасним учителем фізичної культури стоїть ряд важливих завдань, він покликаний виконувати такі функції; розвивальну, виховну, оздоровчу, конструктивну, організаційну, комунікативну [8].

У Законі України «Про фізкультуру і спорт» (стаття 1) визначено поняття «фізкультурно-оздоровча діяльність». Це заходи, що здійснюються суб'єктами сфери фізичної культури і спорту для розвитку фізичної культури [27].

Це діяльність із надання послуг засобами фізичної культури, спрямована на підтримку й зміцнення здоров'я.

У своїй праці «Фізкультурно-оздоровча діяльність як запорука здоров'язбереження» Л. Рибалко, на основі аналізу наукової літератури з цієї проблеми формулює таке розуміння ключового поняття: фізкультурно-оздоровча діяльність – це свідома діяльність людини в напрямку зміцнення власного здоров'я, виконання необхідних фізичних вправ, спрямованих зміцнення здоров'я, підвищення працездатності, загартування та лікування, формування вольових якостей. Основними завданнями фізкультурно-оздоровчої роботи, на думку науковця, є профілактика захворювань, формування позитивного світогляду на основі фізичної культури, посилення внутрішньої мотивації людини.

Фізкультурно-оздоровча діяльність – це процес спортивної реабілітації окремих осіб або певних груп, включаючи аеробіку, оздоровчий біг та інші види фізичного розвитку [66].

У науковій літературі наявна концепція, за якою фізкультурно-оздоровча робота трактується як діяльність, що формує фізичні якості та сприяє досягненню спортивних результатів [3, с. 66].

Деякі дослідники трактують фізкультурно-оздоровчу діяльність як спосіб виконання роботи, спрямованої на досягнення і підтримку фізичного стану людини та зниження ризику захворювань в результаті діяльності з розвитку фізичної культури й оздоровлення [66].

На нашу думку, метою фізкультурно-оздоровчої діяльності є формування здорової особистості, здатної піклуватися про своє здоров'я та здоров'я оточуючих протягом усього життя [66].

В. Маринич під поняттям «фізкультурно-оздоровча діяльність» розуміє вплив зовнішніх чинників, усвідомлення важливості та необхідності використання суб'єктом засобів фізичної культури; його усвідомлений інтерес до культури занять фізичними вправами, засобів зміцнення здоров'я та емоційний фон виконання цих фізичних вправ, які заохочують до подальшої активності, бажання самоудосконалення та саморозвитку; вияв свідомспроєктованої поведінки, що має творчий культурний характер, формує цілеспрямовану фізкультурно-оздоровчу діяльність, що виявляється в тій чи в тій формі організації [66].

Більшість науковців *фізкультурно-оздоровчу діяльність* трактують як соціальний процес, що виражений у фізичних діях та оздоровчих процедурах, сприяє зміцненню здоров'я, оволодінню фізичною культурою.

Проаналізувавши та узагальнивши наявні сьогодні трактування, ми схиляємося до такого визначення поняття «фізкультурно-оздоровча робота»: це «процес оздоровлення особистості, що залежить безпосередньо від мотивації, прагнення суб'єкта до покращення власного емоційного та фізичного стану, пов'язаний із суспільними цінностями, формуванням світогляду культури здоров'я, освітньою діяльністю тощо.

Фізкультурно-оздоровча діяльність спрямована передовсім на профілактику захворювань та посилення внутрішньої мотивації людини до занять фізичною культурою. Фізкультурно-оздоровча діяльність – це система

педагогічних засобів, що спрямована на формування внутрішньої потреби студента в заняттях фізичним вихованням і спортом, розуміння анатомічних основ, розвиток фізичних показників, а також вироблення санітарно-гігієнічних навичок, звичок і здорового способу життя» [66].

Під фізкультурно-оздоровчою роботою розуміють такі види діяльності: фізичні рухи, види фізичних вправ, гігієнічні та оздоровчі процедури, що окрім безпосереднього впливу на здоров'я людини, оптимізують соціальну активність особистості [66].

Результати узагальнення вітчизняного та світового досвіду фізкультурно-оздоровчої діяльності дозволяють класифікувати її за такими типами програм:

– спортивні програми (спеціально організовані загальнодоступні масові спортивні заходи, що можуть проводитися як у формі змагань, так і у формі спортивних фестивалів, показових спортивних виступів), зміст яких складають окремі фізичні вправи, або декілька вправ, які визначають вид змагальної діяльності та підготовки до неї, а також регламент проведення спортивного заходу;

– фітнес-програми (заняття фізичними вправами направлені на підвищення функціональних можливостей організму та профілактику різноманітних захворювань), що здійснюються самостійно або у формальних групах у фітнес-центрах, фітнес-клубах, школах-фітнесу тощо;

– фізкультурно-оздоровчі програми (заняття фізичними вправами розважального характеру, що здійснюються самостійно або у неформальних групах за місцем проживання та/або масового відпочинку людей у спеціальних рекреаційних місцях (бази відпочинку, профілакторії, лісопаркові зони, туристичні бази тощо);

– оздоровчі програми (спеціальні заняття фізичними вправами лікувально-реабілітаційного спрямування, що здійснюються самостійно або у неформальних групах за місцем проживання у спеціально призначених місцях чи у закладах

масового оздоровлення людей: в профілакторіях, санаторіях, лікарнях, освітньо-виховних закладах тощо; такі заняття проводяться, як правило, у формі лікувальної фізичної культури (ЛФК); однак можливе використання і інших форм: ранкової лікувальної гімнастики, виконання фізичних вправ лікувальної спрямованості у процесі виробництва тощо [66].

Ряд науковців до видів фізкультурно-оздоровчої роботи відносять:

- 1) спортивні ігри (волейбол футбол, баскетбол, теніс, бадмінтон);
- 2) види спорту, що мають усталені правила (масові види спорту);
- 3) активний відпочинок на свіжому повітрі, який супроводжується доланням перешкод, містить спортивні змагання (перебування в літніх оздоровчих таборах, участь у туристичних походах);
- 4) естетичні вправи, корисні не лише для учасників, але й для глядачів (показові виступи «Веселі старти») [66].

Аналіз психолого-педагогічних праць із обраної проблематики дає підстави стверджувати, що на сьогодні єдиного погляду на розуміння проблеми професійної підготовки не існує.

О. Радіонова так трактує поняття «підготовка»: – це «процес, який відбувається в часі та просторі і ведеться у навчальних закладах згідно заздалегідь затвердженими програмами та планами» [65].

У педагогічній енциклопедії *професійна підготовка* тлумачиться як «сукупність спеціальних знань, умінь та навичок, якостей особистості, трудового досвіду і норм поведінки, які забезпечують можливість успішної праці за обраною професією; процес повідомлення учням відповідних знань і вмінь» [65].

Спираючись на праці науковців, О. Радіонова пропонує розглядати професійну підготовку педагога як систему організаційних і навчально-виховних заходів, що забезпечують у особистості формування професійно орієнтованих знань, умінь і навичок професійної спрямованості або як сукупність спеціальних

знань, умінь, навичок професійного досвіду, що забезпечують можливість діяльності за певною професією, спрямованою на успіх [65].

Враховуючи існуючі трактування змісту понять *підготовка* та *професійна підготовка майбутніх вчителів фізичної культури*, дослідниця радить друге поняття розглядати, виходячи з таких аспектів:

- із точки зору організаторів – це процес створення науково-педагогічними працівниками умов для цілеспрямованого формування та розвитку в компетентностей і здатностей майбутніх фахівців до професійної діяльності;
- з точки зору студентів, професійна підготовка – це процес досягнення рівня підготовки, необхідного для забезпечення готовності до виконання конкретної професійної діяльності;
- з точки зору результатів професійної діяльності, це процес забезпечення готовності всіх її учасників до виконання професійної діяльності [65].

Відповідно до Закону України «Про освіту», основним видом середніх навчальних закладів є середня загальноосвітня школа трьох ступенів:

- перший – початкова школа (забезпечує початкову загальну освіту);
- другий – основна школа (забезпечує базову загальну середню освіту);
- третій – старша школа (забезпечує повну загальну середню освіту).

Отже, до основної школи традиційно відносять 5-9 класи загальноосвітньої школи. Логічним, на нашу думку, подати характеристику провідних ознак навчання в основній школі.

Основна школа забезпечує базову загальну середню освіту для всіх учнів, формує готовність до вибору та реалізації форми і змісту подальшої освіти.

У цьому віці в учнів завершується формування загальнонавчальних умінь і навичок засвоєння матеріалу на рівні, достатньому для продовження освіти. Важлива увага також приділяється формуванню здорового способу життя, національному та екологічному вихованню. Після завершення основної школи, учні в повному обсязі володіти українською та однією іноземною мовами, вміти

користуватись комп'ютером. На завершальному етапі навчання учням надається можливість обрати профіль для подальшого навчання, тому доцільно ширше запроваджувати інтегровані курси та сприяти інтенсивному вивченню іноземних мов школярами [83].

Тривалість навчання в основній школі становить 5 років. Загальноосвітні навчальні заклади освіти другого рівня мають право надавати базову загальну середню освіту. Умови навчання в основній школі, зазвичай, відрізняються від умов початкової школи: додаються нові предмети, трансформуються вчительський і учнівський колективи, коригується режим та форми навчання. Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється за дванадцятибальною шкалою), результати фіксуються системою обліку від 1 до 12.

Зміст освіти в основній школі є єдиним для всіх учнів. Індивідуально-орієнтований підхід реалізується через індивідуальні методи навчання та предмети за вибором, факультативні курси, відповідно до пізнавальних можливостей, інтересів учнів організації навчання, залежно від пізнавальних здібностей учнів, а також через факультативні курси. В основній школі розподіл навчального часу між освітніми галузями та їх зміст визначаються базовим навчальним планом, що затверджується Кабінетом Міністрів України, типовими навчальними планами, розробленими Міністерством освіти і науки України, робочими навчальними планами загальноосвітніх закладів освіти тощо. Базовий навчальний план основної школи охоплює інваріантну та варіативну складові [84].

Загальноосвітнім навчальним закладам, професійно-технічним навчальним закладам, гімназіям, ліцеям та вищим навчальним закладам із навчанням мовами національних меншин, дозволяється збільшувати гранично допустиме навантаження учнів за рахунок загального навчального навантаження за умови неперевищення санітарно-гігієнічних норм.

Контроль за відповідністю освітнього рівня учнів (вихованців), які закінчують загальноосвітні заклади другого ступеня, здійснюється шляхом проведення державної підсумкової атестації. Зміст, формат, порядок і терміни проведення атестації визначаються та затверджуються щороку Міністерством освіти і науки України. Учням, які закінчили основну школу (9 класів), видається свідоцтво про здобуття базової загальної середньої освіти та додаток до свідоцтва з балами успішності. Випускники, які досягли особливих успіхів у навчанні, отримують свідоцтво про здобуття базової загальної середньої освіти з відзнакою.

Випускникам 9-х класів, які не опанували зміст навчання і не атестовані хоча б з одного предмета, видається табель успішності. Учні, які не отримали документи про освіту, можуть продовжити навчання екстерном.

Учням (вихованцям) спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку, видається свідоцтво про закінчення спеціальної школи (школи-інтернату).

Свідоцтво про базову загальну середню освіту дозволяє учневі вступити до школи третього ступеня, професійно-технічного закладу освіти, закладу вищої освіти I-II рівня акредитації [81].

Викладання навчальних дисциплін у основній школі повинно базуватися на особливостях фізичного, психологічного, соціального розвитку учнів та актуальних проблем, пов'язаних із цією віковою групою.

У своєму кваліфікаційному дослідженні ми спиратимемося на наведений понятійно-термінологічний апарат та відповідні формулювання ключових термінів.

1.2. Мета, завдання та напрями підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи

Інтеграція українського суспільства в європейський освітній простір передбачає вирішення багатьох завдань. Так, відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Національної рамки кваліфікацій, Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти, метою освітньої діяльності є підготовка професійних кваліфікованих фахівців, адекватних запитам сьогодення. Це педагог нової генерації, який здатний виконувати сучасні соціальні замовлення та готовий до постійної роботи над собою, професіонал своєї справи.

Ю. Міненко формулює визначення поняття «професіоналізм педагога», яке, на нашу думку, є доречним у руслі нашого магістерського дослідження: *професіоналізм педагога* – це інтегральна психологічна характеристика особистості педагога, яка включає наявність видів професійної діяльності та сполучення особистісних професійно важливих якостей, які забезпечують ефективне вирішення ним професійних завдань навчання та виховання підростаючого покоління, а також завдань професійного самовдосконалення» [45].

Сучасне українське трансформаційне суспільство вимагає розробки системи підготовки педагога особливого типу, людини не лише сформованої як особистість та професіонал у своїй галузі, але й такого, який має професійний потенціал.

М. Павлюк у поняття «професійний потенціал» вкладає такі риси:

- співвідношення орієнтації як схильності до педагогічної діяльності та дійсної ситуації діяльності (підкреслюється значимість природної та набутої схильності до заняття педагогічною діяльністю);
- ставлення педагога до професійної діяльності; можливість виконувати свою працю на тому рівні уявлення, що визначається професійною

підготовкою та індивідуальним розумінням сутності педагогічного процесу; рівень професіоналізму, тобто система набутих у процесі підготовки знань, умінь, навичок, способів мислення та діяльності [57].

Очевидним є той факт, що сьогодні перед вчителем фізичної культури стоїть чимало важливих завдань.

Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» визначає чинники, за яких суспільство загалом і особистість зокрема функціонують повноцінно: «рухова активність значною мірою сприяє дотриманню людиною здорового способу життя, а також в окремих випадках зменшення негативного впливу на організм людини шкідливих звичок, підвищенню стресостійкості та відволікає від асоціальної поведінки. Рухова активність є генеруючим та стимулюючим чинником у системі здорового способу життя, має важливе значення для вдосконалення фізичного розвитку і підготовленості особи, профілактики надмірної маси тіла та ожиріння, а також сприяє зменшенню ризику виникнення серцево-судинних захворювань, діабету, остеопорозу, окремих онкологічних захворювань та депресії. Оздоровча рухова активність сприяє також розвитку економіки і суспільства загалом [76].

За визначенням Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація», здоров'я громадян є найвищою соціальною цінністю в державі [76].

Вона визначає одним із найважливіших завдань сьогодення модернізацію системи фізичного виховання в навчальних закладах, яке має бути органічно поєднана з іншими елементами здорового способу життя та «сприяння впровадженню всеукраїнськими спортивними федераціями в навчальний процес та позакласну роботу з фізичного виховання у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах популярних серед дітей та молоді видів спорту» [76].

Метою підготовки майбутніх учителів фізичної культури автори праці «Теоретичні аспекти адаптації майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності» визначають такі напрямки:

- набуття здобувачами освіти ґрунтовних науково-практичних знань і фізичного розвитку, що характеризуються фундаментальністю та системністю;
- засвоєння основ формування фізичної етики, вироблення гнучкого багатоаспектного фізичного потенціалу і стійких звичок до творчої активності та впровадження педагогічних ідей в освітню практику;
- оволодіння особливостями фізичної культури через упровадження інноваційних засобів і методів фізичного розвитку гармонійної людини;
- оволодіння широкою ерудицією та набуття гнучкості щодо адаптації до швидкозмінних потреб суспільства, прагнення постійного розширення практичної спрямованості на розвиток фізичних здібностей, нарощення компетентнісних умінь на фізичну досконалість та зміцнення здоров'я;
- формування внутрішньої потреби практичної підготовки у процесі педагогічної практики;
- оволодіння сучасними педагогічними інноваціями та опанування професійними компетенціями для неперервного фізичного самовдосконалення впродовж усього життя [41, с. 79].

На думку Є. Жуковського, головне завдання учителя фізичної культури – це дати учням такі знання, уміння і навички з фізичної культури та виконання фізичних вправ, щоб вони в подальшому могли самостійно і впевнено займатися фізкультурно-оздоровчою діяльністю [25].

Проведення фізкультурно-оздоровчої роботи в усіх сферах суспільства – необхідна складова сучасного цивілізаційного процесу. Такий підхід відповідає викликам сучасного світу, що підтверджено нормативними документами загальносвітового, європейського та національного рівнів ((«Всесвітня

декларація з охорони здоров'я», «Здоров'я-21. Основи політики досягнення здоров'я для всіх у Європейському регіоні ВООЗ», «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» та ін.).

1.2. Дидактичні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи

Проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи – досить складна.

В. Каплінський справедливо акцентує увагу на актуальності названої теми. Він, зокрема, вказує на те, що в багатьох випадках випускник педагогічного вищого закладу освіти може продемонструвати високий рівень академічної успішності під час навчання та під час державної атестації, але це не гарантує його успіху в професійній діяльності, якщо майбутній учитель не зосередився на формуванні високого рівня загальнопедагогічної компетентності. Випускники, які здобули ґрунтовні фахові знання, але не оволоділи загальнопедагогічною компетентністю, не можуть вважатися цілком кваліфікованими вчителями, готовими до успішної професійної діяльності, оскільки не мають достатнього професійно-педагогічного ресурсу [31].

На думку Н. Степанченко, важливим у системі підготовки вчителя фізичного виховання є «визначення змісту й структури його професійної діяльності, обсяг виконуваних ним педагогічних функцій; рівень вимог до кожної з них, до знань, умінь і навичок, необхідних для повноцінного виконання професійних обов'язків. Визначальною особливістю роботи педагога є виконання навчальних програм, які він реалізує з конкретним контингентом і в конкретних умовах певного навчального закладу. При цьому виконання педагогічних функцій вчителя фізичного виховання забезпечується плануванням роботи з фізичної підготовки учнів, організацією та реалізацією системи фізичного виховання,

контролем, обліком і аналізом педагогічної діяльності тощо. В цілому, ефективність професійно-педагогічної діяльності вчителя фізичного виховання визначають доцільність застосованих ним педагогічних дій і використання найоптимальніших способів організації педагогічного впливу на учнів у навчально-виховному процесі з фізичної культури в школі. Важливим є також стиль взаємодії вчителя з учнями, що впливає на результати навчання. Він є виявом педагогічної культури та рівня професійно-педагогічної підготовленості вчителя фізичного виховання, визначальною характеристикою його фахової діяльності» [67].

Отже, професійно-педагогічна компетентність майбутнього вчителя – необхідна запорука його професійного успіху.

Також важливим у процесі підготовки фахівця в закладі вищої освіти науковці відзначають оволодіння технологією самовиховання, від якого залежить професійна майстерність учителя. Так, І. Мельник, О. Гончарук вважають етапи планування, оволодіння способами і засобами впливу на свою особистість, вміннями самоконтролю, корекції, перехід від об'єкта до суб'єкта самовиховання ключовими етапами цього процесу [43].

Ми погоджуємося з думкою Л. Рибалко про те, що в сучасному суспільстві назріла актуальна потреба у «цілеспрямованому формуванні, збереженні та зміцненні здоров'я молодого покоління. Молодь має усвідомлювати важливість здорового способу життя й працювати над моральним, психічним та фізичним самовдосконаленням, дбайливо ставитися до власного здоров'я та здоров'я оточуючих» [66].

На думку Є. Жуковського, нині остаточно сформованої завершеної моделі формування готовності майбутніх учителів фізичного виховання до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої роботи немає [25].

Л. Іванова вважає, що в процесі підготовки підготовці майбутнього вчителя фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої діяльності в першу чергу необхідно

«активізувати його увагу на вмінні здійснювати методичну функцію під час навчання школярів управно виконувати фізичні вправи. Педагог повинен виховати в учнів свідоме ставлення до свого здоров'я як найвищої соціальної цінності, формувати в них гігієнічні навички й потребу вести здоровий спосіб життя. А ще він мусить мати не тільки високу професійну підготовку, а й належну фізичну культуру, тобто правильно ставитися до свого здоров'я, щоб забезпечити виконання програмового матеріалу» [29].

Більшість науковців вказують на нагальну необхідність підтримання педагогом власного фізичного здоров'я, оскільки «спеціаліст не буде конкурентоспроможним, якщо буде хворобливим, непрацездатним, не вмітиме знімати втому та напругу. Хороший фізичний стан є важливою передумовою високої продуктивності будь-якої праці. Тому вони виділяють такі якості, які можна сформувати на заняттях фізичної культури, щоб успішно займатися професійною діяльністю: відповідальність, висока фізична працездатність, дисциплінованість, організованість, рішучість, охайність, доброзичливість, критичний підхід до оцінювання своїх вчинків і дій інших, уміння відновлювати фізичні сили та знімати нервово-емоційне напруження» [77].

М. Носко, Н. Давидова пріоритетними в системі підготовки вчителя фізичної культури вважають «напрямки, пов'язані з застосуванням таких форм і методів навчання і виховання, використання яких із більшою ефективністю формує ціннісне ставлення дітей і молоді до засобів фізичної культури. Діяльнісний підхід до формування фізичної культури, заснований на ідеях розвитку особистості, на самовизначенні у творчому оволодінні способами фізкультурно-спортивної діяльності, повинен бути розглянутий як один з основних у переосмисленні цілі, задач, сутності змісту фізичної культури. Умови сьогодення в Україні потребують нового підходу до професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту, який би відповідав потребам особистості, суспільства і держави, та мав інноваційний характер» [48].

Висновки до першого розділу

Отже, фізкультурно-оздоровча робота – це система педагогічних засобів, що спрямована на формування внутрішньої потреби особистості в заняттях фізичним вихованням і спортом, розуміння анатомічних основ, розвиток фізичних показників, а також вироблення санітарно-гігієнічних навичок, звичок і здорового способу життя.

Фізкультурно-оздоровча робота – це процес оздоровлення особистості, що залежить безпосередньо від мотивації, прагнення суб'єкта до покращення власного емоційного та фізичного стану, пов'язаний із суспільними цінностями, формуванням світогляду культури здоров'я, освітньою діяльністю тощо. Фізкультурно-оздоровча діяльність спрямована передовсім на профілактику захворювань та посилення внутрішньої мотивації людини до занять фізичною культурою.

Під фізкультурно-оздоровчою роботою розуміють такі види діяльності: фізичні рухи, види фізичних вправ, гігієнічні та оздоровчі процедури, що окрім безпосереднього впливу на здоров'я людини, оптимізують соціальну активність особистості.

Результати узагальнення вітчизняного та світового досвіду фізкультурно-оздоровчої діяльності дозволяють класифікувати її за такими типами програм: спортивні програми, фітнес-програми, фізкультурно-оздоровчі програми, оздоровчі програми.

Ключовим суб'єктом фізкультурно-оздоровчої роботи в основній школі є вчитель фізичної культури.

Необхідною складовою формування майбутнього вчителя фізичної культури, запорукою його професійного успіху є загальнопедагогічна компетентність.

РОЗДІЛ 2.

ДОСВІД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ НАВЧАННЯ В ПЕДАГОГІЧНОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

2.1. Загальна характеристики освітнього процесу в педагогічному закладі освіти

Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття) визначає ряд пріоритетних завдань національного виховання:

- спрямування на формування у молоді і дітей світоглядної свідомості, ідей, поглядів, переконань, ідеалів, традицій, звичаїв, інших соціально значущих надбань вітчизняної і світової духовної культури;
- дотримання принципів гуманізму, демократизму, єдності сім'ї і школи, наступності та спадкоємності поколінь;
- набуття молодим поколінням соціального досвіду;
- успадкування духовних надбань українського народу;
- досягнення високої культури міжнаціональних взаємин,
- формування у молоді незалежно від національної належності особистісних рис громадян Української держави, розвиненої духовності, фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, правової, трудової, екологічної культури [18].

Поряд із такими важливими напрямками виховання, як: патріотичне, правове, моральне, трудове, фізичне виховання визначається Державною національною програмою «Освіта» (Україна XXI століття) як пріоритетний: «Фізичне виховання – утвердження здорового способу життя як невід'ємного елемента загальної культури особистості. Повноцінний фізичний розвиток

особистості, формування її фізичних здібностей, зміцнення здоров'я, гармонія тіла і духу, людини і природи – основа фізичного виховання» [18].

У Положенні про організацію освітнього процесу в Криворізькому державного педагогічному університеті наявне визначення поняття «освітній процес», яке, на нашу думку, є досить містким, охоплює всі напрямки освітньої діяльності педагогічного вишу, визначає її необхідні складові.

У пункті 1.2. подано таке трактування даного поняття: «освітній процес – це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться в Університеті через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості. Освітній процес базується на принципах наступності, доступності, систематичності, науковості, інноваційності, гуманізму, демократизму, безперервності, відкритості і прозорості, національного характеру освіти, незалежності від втручання будь-яких політичних партій, інших громадських та релігійних організацій. Освітня діяльність в Університеті провадиться на засадах студентоцентрованого навчання. Освітній процес організовується з урахуванням науково-педагогічного потенціалу, матеріальної й навчально-методичної бази Університету, сучасних інформаційних технологій. Освітній процес орієнтований на формування освіченої, гармонійно розвиненої, успішної особистості, здатної до постійного оновлення наукових знань, академічної та професійної мобільності. Підготовка висококваліфікованих фахівців здійснюється відповідно до міжнародних і вітчизняних стандартів освіти за всіма освітніми рівнями, здатних забезпечувати виконання державної освітньої політики, зростання та поширення наукових знань, провадити культурно-просвітницьку діяльність і бути конкурентоспроможними в регіональному, всеукраїнському, європейському та світовому освітніх просторах» [82].

Організація освітнього процесу в педагогічному закладі освіти базується на низці законодавчих документів, які визначають провідні напрямки діяльності вишу. Так, у Законі «Про освіту» чітко визначено мету вищої освіти: «Вища освіта забезпечує фундаментальну наукову, професійну та практичну підготовку, здобуття громадянами освітньо-кваліфікаційних рівнів відповідно до їхніх інтересів і здібностей, удосконалення наукової та професійної підготовки, перепідготовку та підвищення їх кваліфікації» [81].

Криворізький державний педагогічний університет має значний досвід у підготовці фахівців фізичної культури.

Від часу виникнення Інституту професійного навчання (1930) питання підготовки спеціалістів фізичної культури було надзвичайно актуальним. Діяльність жіночого спортивного товариства, організація фізичного виховання під керівництвом викладачів військової кафедри свідчили про те, що заклад являв собою спортивний центр, осередок фізкультурно-спортивної роботи в місті.

У 1955 році на базі закладу було створено кафедру фізичного виховання, яка протягом своєї діяльності продовжила традиційні і започаткувала нові форми оздоровчої та спортивно-масової роботи такі, як: спартакіада вузу (змагання між факультетами), «Першокурсник», «Допризовник», спартакіада «Бадьорість та здоров'я» серед працівників закладу. Із 2004 року започаткована додаткова спеціалізація «Фізична культура» у підготовці фахівців «Початкова освіта» бакалаврського і магістерського рівня. У 2011 році кафедра фізичного виховання перейменована у кафедру фізичної культури та методики її викладання.

В теперішній час спортивна база налічує два ігрових зали, гімнастичний і тренажерний зали, стадіон із легкоатлетичним ядром і спортивними майданчиками, шаховий клуб [81].

Підготовка майбутніх учителів фізичної культури в Криворізькому державному педагогічному університеті першого (бакалаврського) рівня вищої освіти здійснюється в межах освітньо-професійної програми «Фізична культура».

Метою програми є «підготовка висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців із фізичної культури, організаторів спортивного туризму для галузі середньої освіти та інших ланок освіти (дошкільної, позашкільної, неформальної освіти, освіти дорослих тощо), які здатні впроваджувати освітню, спортивно-масову, фізкультурно-оздоровчу роботу; розв'язувати складні проблеми професійної діяльності на основі здобутих загальних і спеціальних компетентностей» [82].

Основний фокус освітньо-професійної програми передбачає формування особистості конкурентноспроможного фахівця, майбутнього вчителя фізичної культури, який володіє актуальними знаннями, уміннями та навичками, сучасними освітніми й інформаційними технологіями у галузі фізичної культури, спроможних провадити діяльність освітнього, фізкультурно-оздоровчого, спортивного та туристичного спрямувань на високому професійному рівні, здатного до вирішення спеціалізованих завдань і практичних проблем в освітньому процесі» [82].

Перелік освітніх компонентів програми свідчить про фундаментальну підготовку фахівців фізичної культури.

Програмою передбачена серйозна психолого-педагогічна і методична підготовка, яка включає такі дисципліни: «Загальна педагогіка», «Методика виховної роботи», «Психологія (загальна, вікова, педагогічна)», «Основи педагогічної майстерності вчителя фізичної культури», «Курсова робота з теорії і методики фізичного виховання».

Науково-предметна підготовка включає такі дисципліни: «Характеристика сфери фізичної культури», «Гімнастика з методикою викладання», «Легка атлетика з методикою викладання», «Теорія і методика фізичного виховання»,

«Спортивні ігри з методиками викладання», «Плавання з методикою викладання», «Футбол з методикою викладання», «Рухливі ігри з методикою викладання». Також освітньо-професійною програмою передбачено навчальну практику з фізичної культури, виробничу практику в основній школі [82].

Підготовка фахівців із фізичної культури другого (магістерського) рівня вищої освіти в Криворізькому державному педагогічному університеті здійснюється за спеціальністю 011 Освітні педагогічні науки. Тематика вибіркового дисциплін, запропонованих здобувачеві вищої освіти ілюструє фундаментальність підготовки фахівця:

- Національні традиції ігрової культури у фізичному вихованні.
- Оздоровчо-рекреаційні технології у фізичному вихованні.
- Професійна діяльність фахівців у фізичному вихованні.
- Актуальні проблеми фізичного виховання.

Отже, організація освітнього процесу, система підготовки вчителів фізичної культури в Криворізькому державному педагогічному університеті сприяють формуванню конкурентноспроможного фахівця названої галузі, здатного виконувати запити сьогодення.

2.2. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи в основній школі

У сучасній науковій літературі наявні різні підходи до визначення поняття «готовність».

Великий тлумачний словник сучасної української мови трактує поняття готовність так:

1. готовий;
2. стан готового;
3. бажання зробити що-небудь [11, с. 194].

Готовність – необхідне приготування, підготовка до чого-небудь. Формування готовності – це формування таких необхідних ставлень, рис особистості та майстерності, які допомагають здобувачеві вищої освіти свідомо й добросовісно, зі знанням справи підготуватися до професійної діяльності [25].

Із психолого-педагогічного погляду, поняття «готовність» означає рівень здатності людини до певної діяльності [67].

На думку Н. Степанченко, готовність до професійної педагогічної діяльності – це «складне соціально-психологічне явище, що охоплює комплекс індивідуально-психологічних якостей особистості та систему професійно-педагогічних знань, умінь і навичок, якісний показник саморегуляції особистості на фізіологічному, психологічному, соціальному рівнях проходження процесів, якими визначається поведінка людини» [67].

Науковець підкреслює, що поняття *готовність* включає: мотиваційний, орієнтаційний, операційний, вольовий та оцінний компоненти: «готовність майбутніх фахівців фізичного виховання до професійної діяльності характеризується вченими як цілісний прояв особистості, комплекс необхідних знань, умінь і здібностей, результат професійної освіти та виховання, соціальної зрілості особистості, компонентами якої виступає психологічна, науковотеоретична, практична, фізична й психофізична готовність» [67].

І. Мельник, О. Гончарук у статті «Етапи професійного становлення майбутнього педагога» справедливо зазначають: «Стратегія особистісно орієнтованого навчання й виховання в сучасних освітніх закладах повинна забезпечити функціонування виховних і навчальних процесів, у яких відбувається особистісне та професійне становлення фахівця. Допомогти педагогу самовизначитися – це значить сформувати у нього внутрішню готовність і потребу самостійно, свідомо проектувати свою діяльність, працювати над самовдосконаленням і саморозвитком як особистісних, так і

професійних якостей. Самовиховання – це передусім довготривала, системна постійна робота над собою, розвиток особистості в її цілісності» [43].

Як бачимо, науковці передусім акцентують на важливості самовизначення, самовиховання особистості педагога як на ключових умовах його професійного зростання.

Є. Жуковський подає таке визначення: готовність – це «установка особистості на розв’язання певних педагогічних завдань. Отже, формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів ми розуміємо як їхню професійну підготовку, яка виражається в здатності навчити учнів якісно виконувати фізичні вправи, формуючи при цьому в них потребу займатися самостійно фізкультурно-оздоровчою діяльністю, та забезпечується сформованістю мотивації та знань, умінь і навичок, особистої фізичної культури» [25].

Н. Степанченко зазначає: «готовність учителів фізичного виховання до професійної діяльності є системним утворенням, що характеризується психологічною, науково-теоретичною, практичною, фізичною та психофізіологічною готовністю» [67].

Л. Сущенко справедливо вказує на тісний взаємозв’язок професії вчителя фізичної культури з необхідністю систематичного підвищення ним культури, наявністю «інтуїтивного й творчого мислення та здібностей до якісного аналізу явищ і процесів, відповідальність за загальнолюдський результат професійної діяльності» [72].

Є. Жуковський зазначає: «Гуманістична парадигма освіти вимагає від сучасного вчителя фізичної культури не тільки знань зі свого предмета як засобу збереження й зміцнення здоров’я, а й певних особистих якостей, доповнюючи вміння вчити школярів правильно виконувати фізичні вправи через формування в них внутрішньої потреби вести здоровий спосіб життя» [25].

Н. Сирота також указує на тісний зв'язок між авторитетом учителя та можливостями його впливу на учнів. Чим вищим є цей авторитет, тим кращим буде результат. Школярі з радістю відгукуються на заклики педагога, який добре знає свій предмет, має високі морально-етичні якості, організаторські здібності та вміє підтримувати дисципліну в класі у поєднанні з демократизмом [74].

Н. Черненко в результаті дослідження, присвяченого виявленню вимог учнів до педагога приходять до висновку, що сучасні учні потребують вчителя фізкультури, який є фізично розвиненим, інтелектуально сформованим, має широкий кругозір та високі морально-етичні якості, вміє зацікавити учнів спортом, допомагає відстаючим школярам у фізичному розвитку, є справедливим в оцінюванні, вміє «управляти дітьми» [75].

М. Козуб вважає, що «модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберігальної діяльності в школі включає в себе фізичний, мотиваційний, когнітивний, практичний і рефлексивний компоненти» [25].

О. Стасенко визначає такі критерії готовності: мотиваційно-ціннісний, операційно-діяльнісний, розвивально-вольовий [25].

К. Короленко розуміє готовність як «системну характеристику, яка складається з таких компонентів: мотиваційного – формування інтересу до оздоровчої діяльності; діагностичного (контрольного) – володіння методами діагностики на долікарняному рівні та технологічного – базова рухова підготовка, технологія оздоровчої діяльності» [25].

Критеріями готовності учителів до роботи, на думку Г. Куртової є: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та самооцінний [25].

Узагальнивши наявні концепції готовності майбутніх фахівців фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів, Є. Жуковський визначає умови, за яких вона буде успішною. Готовність майбутніх фахівців фізичної культури до організації самостійної

фізкультурно-оздоровчої діяльності складається, на думку науковця, з таких структурних компонентів:

- 1) мотиваційний;
- 2) гностичний;
- 3) технологічний;
- 4) ефлексивний.

Сутність названих критеріїв дослідник трактує так: «Основними критеріями готовності майбутніх фахівців фізичної культури до використання знань у професійній діяльності, що охоплює мотиваційний компонент, є розуміння суті та соціального значення своєї спеціальності, прагнення до особистісного й фахового зростання, вміння мотивувати свої інтереси, переконання, потреби, бо тільки той спеціаліст може виховати в школярів стійкий інтерес займатися фізичними вправами не тільки на уроці, а й самостійно, для якого фізична культура не тільки засіб заробити кошти, а й життєва необхідність вести здоровий спосіб життя. Гностичний компонент відображає володіння професійно спрямованою системою теоретичних знань про самостійні заняття фізичними вправами, вміння проводити діагностику й аналіз власної діяльності із формування наукових понять та методичної роботи, визначити перспективи розвитку навчально-матеріального забезпечення, вивчати передовий досвід із формування наукових понять. Технологічний компонент готовності (рухові вміння, фізичний розвиток, фізична підготовленість) виявляється у власній фізичній досконалості особистості, яка має такі рівні здоров'я та фізичного розвитку, котрі дають їй змогу в майбутньому професійно використовувати набуті знання під час навчання у ЗВО у практичній діяльності; передбачає вміння володіти методами діагностики на долікарському рівні. Адже дані самоконтролю сигналізують про зміни, що відбуваються в організмі під впливом систематичних занять фізичними вправами. А показники пульсу, ваги, динамометрії, Професійна підготовка фахівців фізичної культури та спорту

дихання – об’єктивні ознаки, які свідчать про правильність проведення занять фізичними вправами та їх вплив на організм. Рефлексивний компонент визначається спрямованістю на розвиток самосвідомості: самоорганізацію творчої активності, самоаналіз себе, свого психологічного стану, своєї розумової діяльності, зокрема, здатності критично ставитися до своєї особистості, професійних якостей як фахівця фізичної культури» [25].

Обов’язковою умовою досягнення високих результатів у підготовці вчителів фізичної культури до самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів, на думку науковця, є особистий успіх фахівця: «це допоможе майбутньому педагогу сформувати навички самовизначення, самоорганізації, самоосвіти та оволодіти такими компонентами: особистісно-гуманною спрямованістю у виборі завдань, змісту й способів організації навчальної роботи, системним баченням студентами майбутньої фізкультурно-оздоровчої діяльності, використанням інноваційних технологій» [25].

Із метою підвищення рівня підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи в школі методист пропонує запровадити спеціальний цикл спортивно-педагогічних дисциплін, які дадуть студентам необхідні знання про фізкультурно-оздоровчу роботу, сприятимуть набуттю ними методичних та практичних умінь. Так, на думку науковця, дисципліна «Самостійна фізкультурно-оздоровча діяльність школярів» сприятиме підвищенню рівня готовності майбутніх учителів до самостійної організації фізкультурно-оздоровчої роботи [26].

Отже, процес формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності у закладі вищої освіти ґрунтується на взаємозв’язку мотиваційного, гностичного, технологічного та рефлексивного компонентів готовності. На перший план у цьому процесі, поряд із оволодінням предметними знаннями, уміннями й

навичками ставиться формування особистості майбутнього фахівця фізичної культури.

Висновки до другого розділу

Отже, організація освітнього процесу, система підготовки вчителів фізичної культури в Криворізькому державному педагогічному університеті сприяють формуванню конкурентноспроможного фахівця названої галузі, здатного виконувати запити сьогодення.

Процес формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності у закладі вищої освіти ґрунтується на взаємозв'язку мотиваційного, гностичного, технологічного та рефлексивного компонентів готовності. На перший план у цьому процесі, поряд із оволодінням предметними знаннями, уміннями й навичками ставиться формування особистості майбутнього фахівця фізичної культури.

Підготовка майбутніх учителів фізичної культури в Криворізькому державному педагогічному університеті першого (бакалаврського) рівня вищої освіти здійснюється в межах освітньо-професійної програми «Фізична культура».

Метою програми є підготовка висококваліфікованих, конкурентноспроможних фахівців із фізичної культури, організаторів спортивного туризму для галузі середньої освіти та інших ланок освіти (дошкільної, позашкільної, неформальної освіти, освіти дорослих тощо), які здатні впроваджувати освітню, спортивно-масову, фізкультурно-оздоровчу роботу; розв'язувати складні проблеми професійної діяльності на основі здобутих загальних і спеціальних компетентностей.

Основний фокус освітньо-професійної програми передбачає формування особистості конкурентноспроможного фахівця, майбутнього вчителя фізичної культури, який володіє актуальними знаннями, уміннями та навичками,

сучасними освітніми й інформаційними технологіями у галузі фізичної культури, спроможних провадити діяльність освітнього, фізкультурно-оздоровчого, спортивного та туристичного спрямувань на високому професійному рівні, здатного до вирішення спеціалізованих завдань і практичних проблем в освітньому процесі.

Перелік освітніх компонентів освітньо-професійної програми свідчить про фундаментальну підготовку фахівців фізичної культури в Криворізькому державному педагогічному університеті.

РОЗДІЛ 3.

ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ

3.1. Вивчення та аналіз проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури

Основні положення змісту та методики підготовки майбутніх вчителів фізичної культури висвітлено у ряді державних нормативних документів: «Про затвердження положення про організацію професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах» (2006), «Про реформування фізичного виховання учнів та студентської молоді у навчальних закладах України» (2008), Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (2009), Закон України «Про вищу освіту» (2014), Національній стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація».

Підготовка вчителів фізичної культури здійснюється в педагогічних ВНЗ в цілісному освітньому процесі, який з різних позицій (зміст і структура педагогічної діяльності, специфіка педагогічної творчості і майстерності, компоненти професійної культури педагога, теоретико-методологічні та організаційно-технологічні основи професійно-педагогічної освіти) досліджувалися у педагогіці досить активно [76].

На думку багатьох науковців (О. Гауряк, Г. Генсерук, Л. Денисова, Л. Зубченко, М. Карченкова, Г. Олефір, І. Панасюк, О. Солтик, Л. Сущенко, С. Табінська), якість педагогічної діяльності вчителя залежить не лише від «наявності необхідних знань, умінь і навичок у вчителя, а й від «установки» на роботу в загальноосвітніх навчальних закладах, від сформованості професійно значущих якостей особистості і від фізичного розвитку педагога.

М. Носко, Н. Давидова на основі теоретичного аналізу праць із проблеми підготовки майбутніх фахівців фізичної культури зазначають, що її (підготовку) слід розглядати як «процес технічно обґрунтованих засад вищих навчальних закладів країни, що надають особистості професіоналізму такого рівня, завдяки якому вона стає конкурентоспроможною на ринках праці, може самостійно організувати фізичне виховання різних верств населення й успішно працювати в усіх ланках спортивного руху» [48].

В. Костюченко, Л. Сущенко, О. Тимошенко, Б. Шиян розуміють майбутнього фахівця фізичного виховання та спорту, як особистість, яка «цілеспрямовано здобуває у вищих навчальних закладах спеціальність, що пов'язана з організацією навчально-виховного процесу щодо підтримки певного рівня фізичної культури населення, або спрямована на досягнення вищих спортивних результатів на олімпійській, світовій чи регіональних аренах у командному або індивідуальному вимірах» [48].

Аналіз педагогічних досліджень у цьому аспекті свідчить про те, що процес пошуку шляхів покращення системи підготовки вчителів фізичної культури є і сьогодні досить активним. Шляхи вирішення проблеми науковці вбачають: у вдосконаленні методів навчання (М. Батіщева, Ю. Коваленко), впровадженні диференціації як засобу індивідуалізації навчання, що сприятиме максимальному розкриттю обдарування майбутнього вчителя (В. Безпалько).

М. Носко, Н. Давидова, розглядаючи проблеми сучасної освіти, справедливо зазначають: «Перехід людства від індустріального виробництва до науково-інформаційних технологій, а потім і формування суспільства знань, об'єктивно висувають серед найбільш пріоритетів науку як сферу, що продукує нові знання, і освіту як сферу, що доручає до знань суспільство в цілому і кожну людину зокрема. Саме від рівня розвиненості людини все більше залежатиме успіх будь-якої виробничої діяльності, і взагалі будь якої сфери життєдіяльності. Існуюча система навчання й оцінки знань студентів потребує покращення і

подальшого вдосконалення. Вона не стимулює їх постійну самостійну роботу, веде до визначеної зрівнялівки в оцінці їхніх знань. За вимогами сьогодення навчальний процес слід побудувати як єдину функціональну систему, спрямовану на формування професійних якостей майбутнього фахівця» 48].

М. Носко, Н. Давидова, аналізуючи сучасні дослідження з проблеми підготовки фахівця в системі закладу вищої освіти, визначають шляхи ефективного її вирішення: «в Україні в багатьох вищих педагогічних навчальних закладах викладачі звертають увагу на відсутність системного підходу до забезпечення технологічного знання. Завдяки нашим спостереженням та дослідженням програм дисциплін циклу практичної підготовки майбутніх спеціалістів у процесі педагогічної освіти буде продуктивною, якщо: направленість спеціально-практичної фізичної підготовки студентів буде спрямована на формування значущих здібностей спеціалістів різного профілю; програмний матеріал буде розроблений на основі системного підходу з використанням специфічних та не специфічних засобів; формування професійно значущих якостей буде адекватно відображати специфіку майбутньої діяльності випускників; нормативи з фізичної підготовки студентів будуть орієнтовані на нормативні критерії підготовки майбутніх фахівців [48].

У праці С. Карасевич, М. Карасевич «Проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури у психолого-педагогічній літературі» автори узагальнюють наявні дослідження з названої проблематики та приходять до висновку про те, що «проблеми фізкультурної освіти студентів педагогічних ВНЗ визначаються тим, що заняття з фізичного виховання як в загальноосвітніх навчальних закладах, так і у вищих навчальних закладах, зорієнтовані в основному на тілесний, фізичний розвиток дітей і молоді, а не на сприйняття всієї сукупності цінностей фізичної культури» [32].

У дослідженні «Сутність процесу підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до формування здоров'язберезувальної компетентності учнівської

молоді» О. Радіонова зазначає: «Центральне місце в системі підготовки вчителів-предметників займає професійно-прикладна педагогічна підготовка з фізичної культури, яка є складником програми фізичного виховання в ВПНЗ. Цей вид підготовки являє собою спеціалізований педагогічний процес, спрямований на набуття студентами нефізкультурних факультетів педвузів необхідних знань, умінь і навичок в галузі фізичного виховання школярів» [65].

Серед важливих питань професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (впровадження нових технологій, використання комп'ютерних навчальних тренажерів та ін.), на думку науковців, невирішеним залишається питання аналізу основних напрямів впровадження інновацій у процес підготовки як педагогічної проблеми [65].

Також сучасний освітній простір диктує сучасні вимоги до вчителя фізичного виховання. Так, учитель нового покоління має бути здатним не лише до організації активного дозвілля учнів, але й до використання таких видів фізкультурно-спортивної діяльності, як: аеробіка, пілатес, фітнес, степ-аеробіка, хореографія та естетична гімнастика для дівчат, кросфіт, вуличний «воркаут», бартендас, слекайн та фриран для хлопців [65].

С. Карасевич, М. Карасевич у дослідженні «Проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури у психолого-педагогічній літературі» вказують на специфічні особливості педагогічної творчості вчителя фізичної культури. На думку науковців, вони «пов'язані з переходом від масово-репродуктивних форм і методів навчання до індивідуально-творчих, специфікою вирішення завдань фізкультурно-спортивної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах, спрямованої на фізичний розвиток та фізичну підготовку учнівської молоді, формування в них теоретико-методичних знань у галузі фізичної культури, рухових умінь і навичок, здорового способу життя на мотиваційній основі при проведенні уроків фізичної культури, фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходів» [33].

Також науковці категорично заперечують можливості традиційних підходів до підготовки фахівців фізичної культури у педагогічній закладі вищої освіти, оскільки тоді виникають непереборні суперечності між теоретичною і практичною підготовленістю учителів. Необхідно сформувати абсолютно нові загальну структуру і зміст педагогічної діяльності, систему теоретичних знань і практичних умінь, навичок і якостей особистості, які має досягнути студент під час навчання у педагогічному закладі освіти. У систему підготовки такого фахівця мають бути включені елементи біологічної, валеологічної, екологічної підготовки, спортивної та професійно-педагогічної підготовки, пошукової роботи [33].

О. Радіонова також відзначає наявність суперечностей, які супроводжують процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування в учнів здоров'язберезувальної компетентності: «між вимогами суспільства до підготовки майбутніх учителів фізичної культури, як координаторів здоров'язберезувальної освіти й недостатнім осмисленням і узагальненням цього процесу в педагогічній науці; між масовістю підготовки майбутніх учителів фізичної культури та індивідуально-творчим характером їх професійної діяльності; між орієнтацією на нові моделі навчально-виховного процесу у вищій школі та традиційним змістом, формами і методами підготовки майбутніх учителів. Необхідність вирішення цих суперечностей потребує переосмислення мети, змісту і завдань підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування в учнів загальноосвітніх шкіл знань, умінь та навичок здоров'язбереження відповідно до вимог сучасної освіти» [65].

Осмислюючи проблему змісту підготовки вчителів фізичної культури з погляду її педагогічного забезпечення, дослідниця радить брати за основу не лише вид майбутньої діяльності фахівця, а й вимоги загальнокультурного універсального характеру. У цьому розумінні, на думку науковця, «перед навчальними закладами, які готують майбутніх вчителів фізичної культури,

повстають завдання розвитку найважливіших якостей педагога, залучення його до активних способів освоєння педагогічного досвіду з метою подальшого його використання у навчально-виховній діяльності з учнями» [65].

Розуміючи підготовку майбутнього вчителя фізичної культури як складну систему, О. Радіонова окреслює її основні дидактичні принципи:

- безперервність освіти (поєднання базової та подальшої підготовки до трудової діяльності в єдиний процес, який сприяє формуванню зацікавленості та потреби в постійному поповненні знань та удосконалення умінь та навичок);
- інтегрованість (планування безперервного процесу підготовки);
- фундаменталізація (масштабність та ґрунтовність навчальних фундаментальних предметів, які забезпечують професійну мобільність фахівця, розширюють його професійну компетентність);
- гуманізація (зосередження уваги не на засобах професійної підготовки на суб'єкт професійної підготовки, тобто студента; врахування особистісних цілей студентів, застосування активних методів та форм навчання, де знання здобуваються шляхом пошуку істини, зіткнення думок та поглядів, розвитку самоконтролю та самооцінки студентів);
- самостійність (можливість студентів самостійно регулювати траєкторію оволодіння професією; сутність самостійної роботи студентів – наявність пізнавальної задачі та способу її вирішення без прямого втручання викладача, при цьому самостійна діяльність студента завжди спрямована на перехід від способу утворення до творчого вирішення завдань) [65].

Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до формування здоров'язберезувальної компетентності учнів, за трактуванням дослідниці, передбачає три етапи:

- виховання позитивної мотивації до педагогічної діяльності;

- засвоєння складових частин професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури;
- формування професійної готовності вчителів як цілісного стану особистості [65].

Процес підготовки фахівців фізичної культури у педагогічному закладі вищої освіти, на відміну від закладу вищої освіти фізичного виховання і спорту, має свою специфіку. Наявність базового педагогічного компонента, вивчення педагогічних дисциплін, проходження педагогічної практики визначають високий рівень програмових результатів навчання. Задля підвищення ефективності такої підготовки, О. Радіонова пропонує до її структури включити такі необхідні складові:

- спортивну та професійну підготовку;
- медико-біологічна підготовку;
- викладання окремих спортивно-педагогічних дисциплін у структурі підготовки вчителя;
- використання інноваційних технологій у процесі формування професійної майстерності фахівців фізичної культури [65].

Також науковець вважає, що «професійна підготовка майбутніх вчителів фізичної культури має враховувати нові вимоги, відповідно сучасним, міжнародним, національним вимогам підготовки фахівців. Таким чином, майбутній вчитель фізичної культури розглядається як особистість, яка вмотивовано здобуває відповідну кваліфікацію в процесі навчально-виховної діяльності у вищих навчальних закладах для забезпечення в подальшій професійній практиці застосування вмінь щодо формування здорового способу життя школярів» [65].

С. Табінська пропонує у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури враховувати виховний, оздоровчий та розвивальний потенціал фахівця,

зважати на нові потреби суспільства, використовувати можливості педагогічної взаємодії на уроках фізичного виховання та в позаурочний час [65].

На думку Г. Остапенко, діяльність із підготовки фахівця фізичної культури в педагогічному вищому навчальному закладі повинна проводитися за «трьома взаємозв'язаними напрямками: педагогічним, фізіолого-валеологічним та психологічним. Педагогічне направлення включає в себе: розумну, з урахуванням існуючих реалій, валеологізацію шкільної культури (організаційно-педагогічних, соціально-побутових, санітарно-гігієнічних, естетичних, просторових та темпоритмічних умов, які відображають типовий ритм життя школи, темп її життєдіяльності та обсяг навантажень у праці педагогів та учнів); зміни освітньої політики (перехід на широку диференціацію процесу навчання з метою надання широких можливостей для індивідуального навчання усіх школярів в умовах сумісної навчальної діяльності в типовій для них групі учнів з урахуванням валеологічних вимог до організації уроків); системну валеологічну освіту на всіх щаблях школи, організацію дитячого самоуправління та вживання програм соціалізації школярів та профілактика ризику соціальної дезадаптації з залучення соціального педагога. Психологічне направлення передбачає створення спеціальної психологічної служби, яка, по-перше, проводила би розвивальну роботу зі всіма школярами в усіх її формах, а також здійснювала психологічне консультування та супроводження сімей дітей, психологічну підтримку навчально-виховного процесу; по-друге, змогла б надати цілісну допомогу дітям групи ризику; та, по-третє, сприяла б гуманізації психологічного мікроклімату освітнього закладу на всіх рівнях. Медичне (фізіолого-валеологічне) направлення повинно забезпечувати гігієнічні умови освітнього процесу; широку просвітницьку роботу серед учнів та їхніх батьків, а також педагогів; системну реабілітаційну роботу по відношенню до усіх учасників освітнього процесу [56].

На необхідності формування в майбутнього вчителя фізичної культури психологічних знань, умінь і навичок психодіагностики особистісних та міжособистісних відносин наполягають чимало науковців.

Досліджуючи проблему готовності фахівця фізичної культури до професійної діяльності, М. Козуб розуміє її як «інтегративне утворення особистості, що має системну організацію, складну, багаторівневу структуру і виступає як цілісна взаємодія і взаємопроникнення фізичного, мотиваційного, когнітивного, практичного (операційно-діяльнісного) і рефлексивного компонентів, ступінь сформованості яких визначає здоров'язберезувальний характер і логіку організації та здійснення педагогічної діяльності, потреба та спрямованість професійно-особистісного зростання майбутнього вчителя фізичної культури» [56].

Ключовими важелями процесу підготовки майбутнього фахівця фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої діяльності М. Дьяченко, Л. Кандилович вважають мотиваційний компонент (включає відповідальність фахівця за виконання завдань, його почуття обов'язку); орієнтаційний (набуття знань про особливості та умови діяльності, спеціальні вимоги до особистості); операціональний (навички володіння прийомами діяльності, аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, наявність відповідних знань, умінь, необхідних для обраної спеціальності); вольовий (здатність до самоконтролю, самообілізації, вміння керувати діями, з яких складається виконання обов'язків); оцінний (самооцінка своєї підготовленості і відповідність процесу вирішення професійних завдань оптимальним зразкам) [56].

Ряд дослідників як обов'язкові компоненти готовності майбутніх фахівців до фізкультурно-оздоровчої роботи в загальноосвітній школі виокремлюють мотиваційний, когнітивний, процесуальний та самоцінний [56].

Як бачимо, мотиваційна складова готовності до роботи визначається як одна з найважливіших у підготовці фахівців. Більшість фахівців розуміють

мотивацію як діяльність, яка спрямована на досягнення певної мети, *мотив* як особистісну властивість, що спонукає до певних дій. Саме мотивація визначає формування необхідних відносин, настанов, досвіду особистості, професійно значущих якостей, досконалості в діяльності, майстерності, що забезпечують ефективність професійної діяльності в цілому [56].

Мотиваційний критерій готовності майбутнього вчителя фізичної культури сучасною педагогічною наукою розуміється як система усвідомлених та особисто привласнених потреб і мотивів удосконалення життєдіяльності на засадах самореалізації особистості в професійній сфері, яка передбачає правильний вибір професії, що дає змогу реалізувати індивідуальну програму саморозвитку, самовиховання і самоосвіти до об'єктивно заданої програми професійного і особистісного розвитку [56].

Досліджуючи сутність та структуру мотиваційного компонента готовності майбутнього вчителя фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи, М. Козуб виокремлює такі його складові:

- усвідомлене розуміння актуальності фізкультурно-оздоровчої діяльності вчителя як особистої та соціальної значущості цієї діяльності;
- бажання оволодіти теорією і практикою фізкультурно-оздоровчого навчання в школі, мотивацію на підвищення професійної компетентності в області фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- мотиваційну спрямованість на здоровий спосіб життя і прагнення передати її дітям, інтерес і прагнення до фізкультурно-оздоровчої діяльності, пропаганді здоров'я, пізнавальний інтерес до педагогічних проблем, пов'язаних з процесами здоров'язбереження в шкільній освіті;
- прагнення до творчого пошуку раціональних способів фізкультурно-оздоровчого навчання, до впровадження в практику школи здоров'язбережувальних педагогічних методів, засобів і прийомів навчання, виховання і розвитку учнів;

- усвідомлення сенсу оволодіння основами фізкультурно-оздоровчої роботи як умови підвищення результативності педагогічної діяльності, яка проявляється в якісних змінах розвитку особистості учня та збереження його здоров'я [56].

Важливою складовою готовності майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої діяльності науковець також вважає його фізичну підготовленість, необхідним фактором якої є «формування в нього потреби у фізичному самовдосконаленні як елементі професійного самовиховання» [56].

Такий підхід до підготовки фахівця з фізичної культури застосовує й М. Сентізова, яка зазначає, що рівень індивідуальної фізичної підготовленості вчителя свідчить про наявність у нього «життєво важливих фізичних якостей, рівня фізичної працездатності, сформованості поведінкових установок на ведення здорового способу життя; дотримання режиму навчання та відпочинку; вміння долати шкідливі звички» [56].

Важливою умовою формування готовності до діяльності, на думку науковців, є тісний зв'язок мотиваційної сфери з характером мети. Гармонійне, природне поєднання мотиву і мети, на думку О. Міхеєнко, є запорукою ефективної діяльності вчителя.

Мотиви діяльності, відповідно до сучасних дидактичних досліджень, класифіковано так:

- група мотивів, що виражають потребу в тому, що становить основний зміст професії;
- група мотивів, пов'язана з відображенням деяких особливостей професії в суспільній свідомості (мотиви престижу, суспільної значущості професії);
- мотиви, що виражають раніше сформовані потреби особистості, актуалізовані при взаємодії з професією (мотиви саморозкриття і самоствердження, матеріальні потреби, особливості характеру, звичок);
- мотиви, що виражають особливості самосвідомості особистості в умовах взаємодії з професією (переконаність у власній придатності, у володінні

досить творчим потенціалом, в тому, що намічений шлях і є “моє покликання”);

- мотиви, що виражають зацікавленість людини в зовнішніх, об’єктивно не істотних атрибутах професії. Нерідко саме ці мотиви породжують прагнення до окремих «романтичних» професій [56].

Надзвичайно важливим у процесі професійної підготовки вчителя є формування вміння фахівця практично використовувати набуті спеціальні знання, уміння та навички, інтегрувати знання, отримані під час навчання інших дисциплін, знаходити шляхи реалізації міжпредметних зв’язків цих знань у майбутній педагогічній діяльності [56].

Г. Остапенко до таких знань відносить:

- 1) знання про основні поняття здоров’язбережувальної педагогіки (здоров’я, здоровий спосіб життя, здоров’язбережувальні технології);
- 2) знання про фізичне, психічне, духовне та соціальне здоров’я та про чинники, які впливають на його формування;
- 3) знання про класифікацію здоров’язбережувальних технологій;
- 4) знання про анатомо-фізіологічні особливості учнів різного віку;
- 5) знання про сучасні системи оздоровлення учнів;
- 6) знання про концепції формування здорового способу життя школярів;
- 7) знання про методiku і організацію здоров’язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи [56].

Уміння і навички, набуття яких гарантує майбутньому вчителю фізичної культури успіх у професійній діяльності та свідчить про готовність до фізкультурно-оздоровчої роботи, науковець окреслює так:

- уміння та навички впроваджувати здоров’язбережувальні технології в навчально-виховне середовище загальноосвітньої школи;

- уміння та навички пропагувати здоровий спосіб життя серед учнів загальноосвітньої школи; уміння та навички організовувати фізкультурно-оздоровчу інфраструктуру загальноосвітньої школи;
- уміння та навички складати положення про проведення Свята «День здоров'я»;
- уміння та навички бути ведучим фізкультурно-оздоровчих свят у загальноосвітній школі; уміння та навички проводити фізкультурно-оздоровчу роботу в умовах оздоровчих таборів, які функціонують у літній період у загальноосвітній школі;
- уміння та навички користуватися Інтернетом з метою пошуку інформації щодо здоров'язберезувальних технологій;
- уміння та навички працювати з науковою, психолого-педагогічною літературою щодо пошуку інформації про фізкультурно-оздоровчу діяльність [56].

Р Конькова до основних умінь і навичок, які має сформувати здобувач під час навчання у закладі вищої освіти відносить такі:

- уміння співвідносити вимоги професії викладача фізичної культури до людини зі знаннями про свої індивідуальні особливості; загальнопедагогічні вміння та навички;
- уміння прогнозувати розвиток професії викладача фізичної культури в найближчій перспективі та ін. [56].

Загальний аналіз наукових досліджень із проблеми підготовки майбутніх фахівців фізичної культури свідчить про «домінування думки науковців про перманентну втрату лідерських позицій нашої країни в цій галузі та істотне погіршення педагогічної компетентності випускників відповідних вищих навчальних закладів. Серед головних труднощів, що стримують її формування, називають надто складний характер професійно-педагогічної діяльності вчителів фізичної культури, яка, на відміну від інших, більш статичних варіантів

педагогічної праці, триває в умовах підвищеної складності – це необхідність перманентного контролю за фізичним та психічним станом дітей в обставинах, що швидко змінюються, стимулювання високої рухової активності школярів на уроці і великих приміщеннях або на вулиці під час різних погодних умов, що потребує додаткової емоційної й інтелектуальної концентрації» [56].

У той же час теоретичний аналіз наукових досліджень свідчить про те, що проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої діяльності у педагогічній теорії ще не досліджена остаточно, тому не знайшла належного відображення в практичній діяльності навчальних закладів.

Проте, пошук шляхів покращення підготовки майбутніх учителів фізичної культури та впровадження їх у практичну площину, відповідно до вимог сучасної освіти, триває і маємо ряд серйозних напрацювань із названої проблематики.

Отже, як свідчить аналіз наявних наукових досліджень, сьогодні педагогічна наука пропонує розуміння готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації фізкультурно-оздоровчої роботи в умовах загальноосвітньої школи як системи, що складається з мотиваційного, когнітивного, процесуального та самооцінного компонентів (Додаток А).

Мотиваційний компонент відображає позитивну мотивацію студентів до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи та їх потребу в досягненні успіху в діяльності, пов'язаної з формуванням здорового способу життя учнів.

Когнітивний компонент відображає теоретичну обізнаність студентів про теорію та методику організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи:

- знання про основні поняття здоров'язбережувальної педагогіки (здоров'я, здоровий спосіб життя, здоров'язбережувальні технології);
- знання про фізичне, психічне, духовне та соціальне здоров'я та про чинники, які впливають на його формування;

- знання про класифікацію здоров'язбережувальних технологій;
- знання про анатомо-фізіологічні особливості учнів різного віку;
- знання про сучасні системи оздоровлення учнів;
- знання про концепції формування здорового способу життя школярів;
- знання про методику і організацію фізкультурно-оздоровчого навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи.

Процесуальний компонент відображає рівень фізичної підготовленості студентів та їх професійно орієнтовані:

- уміння та навички щодо організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи (уміння та навички впроваджувати здоров'язбережувальні технології в навчально-виховне середовище загальноосвітньої школи);
- уміння та навички пропагувати здоровий спосіб життя серед учнів загальноосвітньої школи; уміння та навички організовувати фізкультурно-оздоровчу діяльність загальноосвітньої школи;
- уміння та навички складати положення про проведення Свята «День здоров'я»;
- уміння та навички бути ведучим фізкультурно-оздоровчих свят у загальноосвітній школі;
- уміння та навички проводити фізкультурно-оздоровчу роботу в умовах оздоровчих таборів, які функціонують у літній період у загальноосвітній школі; уміння та навички користуватися Інтернетом з метою пошуку інформації щодо здоров'язбережувальних технологій;
- уміння та навички працювати з науковою, психолого-педагогічною літературою щодо пошуку інформації про здоров'язбережувальну діяльність).

Самооцінний компонент відображає самооцінку студентів щодо їх здатності до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи.

3.2. Система підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи в основній школі в умовах педагогічного закладу освіти

Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи в основній школі в умовах педагогічного закладу освіти – проблема, яка і сьогодні не втрачає своєї актуальності. Оновлення системи вищої освіти, покликане сформувати фахівця європейського рівня, вимагає пошуку нових шляхів формування конкурентноспроможного вчителя фізичної культури.

Відповідно до «Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в навчальних закладах України», важливою складовою фізичного виховання є фізкультурно-оздоровчі технології, метою яких має стати отримання здобувачами міцних знань про здоров'я та шляхи його зміцнення. Згідно з цим документом, метою запровадження спортивно-масових та оздоровчих заходів полягає є формування здорової особистості, забезпечення необхідного рівня розвитку життєво важливих рухових навичок і фізичних якостей, утвердження загальнолюдських цінностей (здоров'я, фізичного, соціального та психічного добробуту); виховання зацікавленості самостійними заняттями фізичною культурою і спортом, набуття навичок здорового способу життя [66].

На думку сучасних науковців, впровадження фізкультурно-оздоровчих технологій має бути одним із пріоритетних шляхів розвитку вищої освіти.

Так, Л. Рибалко зазначає: «фізкультурно-оздоровчі технології в системі фізичного виховання забезпечують: підвищення функціональних можливостей організму засобами фізичної культури; сприяння гармонійному фізичному розвитку студентської молоді, відмова від шкідливих звичок, покращення розумової і фізичної працездатності; утвердження здорового способу життя; формування думки про систематичні заняття фізичними вправами з урахуванням

особливостей їх майбутньої професії, фізичне самовдосконалення та здоровий спосіб життя; отримання студентами та учнями необхідних знань, умінь та навиків у галузі фізичної культури з метою профілактики захворювань, відновлення здоров'я та підвищення професійної працездатності; використання засобів фізичної культури в лікувально-профілактичній діяльності; оволодіння методами визначення фізичного стану та самоконтролю; виховання організаторських навичок, особистої гігієни та загартовування організму; уміння складати та виконувати вправи з комплексів ранкової гігієнічної гімнастики; удосконалення спортивної майстерності студентів та учнів, що займаються обраними видами спорту. Фізкультурно-оздоровчі технології забезпечують науково обґрунтовані норми рухової активності молоді, рівень фізичного та психічного розвитку» [66].

На думку науковця, ефективним для розвитку фізкультурно-оздоровчої роботи у закладі вищої освіти є впровадження фізкультурно-оздоровчих технологій, які передбачають: «свідому потребу в молоді систематично займатися фізичними вправами; вести здоровий спосіб життя; ставитися позитивно до свого здоров'я. Вагомим є формування потреби студента в здоровому способі життя, розуміння ним ролі спорту, а також розроблення інноваційних методів навчання і впровадження їх висококваліфікованими фахівцями» [66].

За влучним спостереженням Л. Рибалко, система розвитку фізкультурно-оздоровчої діяльності в сучасних закладах вищої освіти потребує суттєвого вдосконалення. При цьому недопустимим науковець вважає примусове фізичне виховання здобувачів. Лише свідомий підхід до необхідності вести здоровий спосіб життя, займатися фізичними вправами є результативним в розумінні названої проблеми.

Обов'язковою вимогою в процесі використання фізкультурно-оздоровчих технологій в освітній процес ЗВО є «моніторинг стану фізичного розвитку

сучасного покоління молоді; пропаганду здорового способу життя; мотивування студентів до здорового способу життя; формування позитивного ставлення до спортивної діяльності; стимулювання інтересу до спорту та оздоровлення» [67].

Досліджуючи проблему підготовки фахівця фізичної культури в умовах закладу вищої освіти, сучасні науковці, виокремлюють такі види фізкультурно-оздоровчої роботи:

– спортивні програми (спеціально організовані загальнодоступні масові спортивні заходи, що можуть проводитися як у формі змагань, так і у формі спортивних фестивалів, показових спортивних виступів), зміст яких складають окремі фізичні вправи, або декілька вправ, які визначають вид змагальної діяльності та підготовки до неї, а також регламент проведення спортивного заходу;

– фітнес-програми (заняття фізичними вправами направлені на підвищення функціональних можливостей організму та профілактику різноманітних захворювань), що здійснюються самостійно або у формальних групах у фітнес-центрах, фітнес-клубах, школах-фітнесу тощо;

– фізкультурно-оздоровчі програми (заняття фізичними вправами розважального характеру, що здійснюються самостійно або у неформальних групах за місцем проживання та/або масового відпочинку людей у спеціальних рекреаційних місцях (бази відпочинку, профілакторії, лісопаркові зони, туристичні бази тощо);

– оздоровчі програми (спеціальні заняття фізичними вправами лікувально-реабілітаційного спрямування, що здійснюються самостійно або у неформальних групах за місцем проживання у спеціально призначених місцях чи у закладах масового оздоровлення людей: в профілакторіях, санаторіях, лікарнях, освітньо-виховних закладах тощо; такі заняття проводяться, як правило, у формі лікувальної фізичної культури (ЛФК); однак можливе використання і інших

форм: ранкової лікувальної гімнастики, виконання фізичних вправ лікувальної спрямованості у процесі виробництва тощо [66].

Ряд науковців до видів фізкультурно-оздоровчої діяльності відносять:

- спортивні ігри (волейбол футбол, баскетбол, теніс, бадмінтон);
- види спорту, що мають загальний початок і певні правила (масові види спорту);
- активний відпочинок на свіжому повітрі, який характеризується долаттям перешкод і спортивними змаганнями (літні оздоровчі табори, туристичні походи);
- вправи естетичного характеру, які приносять користь не тільки учасникам, а й глядачам (показові виступи «Веселі старты» тощо) [66].

Отже, спираючись на аналітичні розвідки дослідників проблеми, ми обрали таке розуміння сутності та функцій фізкультурно-оздоровчої роботи: це самостійне виконання людиною фізичних вправ для покращення здоров'я, підвищення працездатності, загартування й лікування, виховання фізичних і вольових якостей. Фізкультурно-оздоровча діяльність спрямована передовсім на профілактику захворювань, на формування позитивного світогляду з опорою на фізичну культуру, посилення внутрішньої мотивації людини [66].

Фізкультурно-оздоровча діяльність передбачає: моніторинг стану фізичного розвитку сучасного покоління молоді; пропаганду здорового способу життя; мотивування студентів до здорового способу життя; формування позитивного ставлення до спортивної діяльності; стимулювання інтересу до спорту та оздоровлення. На основі узагальнення передового вітчизняного та світового досвіду виділено види фізкультурно-оздоровчих технологій: спортивні програми; фітнес-програми; фізкультурно-оздоровчі програми.

Висновки до третього розділу

Загальний аналіз наукових досліджень із проблеми підготовки майбутніх фахівців фізичної культури свідчить про домінування думки науковців про перманентну втрату лідерських позицій нашої країни в цій галузі та істотне погіршення педагогічної компетентності випускників відповідних вищих навчальних закладів. Серед головних труднощів, що стримують її формування, називають надто складний характер професійно-педагогічної діяльності вчителів фізичної культури, яка, на відміну від інших, більш статичних варіантів педагогічної праці, триває в умовах підвищеної складності – це необхідність перманентного контролю за фізичним та психічним станом дітей в обставинах, що швидко змінюються, стимулювання високої рухової активності школярів на уроці і великих приміщеннях або на вулиці під час різних погодних умов, що потребує додаткової емоційної й інтелектуальної концентрації.

Фізкультурно-оздоровча діяльність передбачає: моніторинг стану фізичного розвитку сучасного покоління молоді; пропаганду здорового способу життя; мотивування студентів до здорового способу життя; формування позитивного ставлення до спортивної діяльності; стимулювання інтересу до спорту та оздоровлення. На основі узагальнення передового вітчизняного та світового досвіду виділено види фізкультурно-оздоровчих технологій: спортивні програми; фітнес-програми; фізкультурно-оздоровчі програми.

Отже, як свідчить аналіз наявних наукових досліджень, сьогодні педагогічна наука пропонує ряд концепцій, що визначають сутність та перспективи проблеми готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації фізкультурно-оздоровчої роботи в умовах загальноосвітньої школи.

У процесі дослідження ми виокремили дві теорії, які, на нашу думку, найповніше відображають сутність обраної нами проблеми дослідження.

Так, ми вважаємо логічним і об'єктивним розуміння готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації фізкультурно-оздоровчої роботи в умовах загальноосвітньої школи як системи, що складається з мотиваційного, когнітивного, процесуального та самооцінного компонентів.

Друга концепція є узагальненням позицій науковців щодо означеної проблеми й містить уявлення про готовність фахівців як системи, яка має мотиваційний, гностичний, технологічний, рефлексивний структурні компоненти.

ИСНОВКИ

Результати нашого дослідження дозволили зробити ряд узагальнень.

Отже, фізкультурно-оздоровча робота – це система педагогічних засобів, що спрямована на формування внутрішньої потреби особистості в заняттях фізичним вихованням і спортом, розуміння анатомічних основ, розвиток фізичних показників, а також вироблення санітарно-гігієнічних навичок, звичок і здорового способу життя.

Фізкультурно-оздоровча робота – це процес оздоровлення особистості, що залежить безпосередньо від мотивації, прагнення суб'єкта до покращення власного емоційного та фізичного стану, пов'язаний із суспільними цінностями, формуванням світогляду культури здоров'я, освітньою діяльністю тощо. Фізкультурно-оздоровча діяльність спрямована передовсім на профілактику захворювань та посилення внутрішньої мотивації людини до занять фізичною культурою.

Фізкультурно-оздоровча робота – це самостійне виконання людиною фізичних вправ для покращення здоров'я, підвищення працездатності, загартування й лікування, виховання фізичних і вольових якостей. Фізкультурно-оздоровча діяльність спрямована передовсім на профілактику захворювань, на формування позитивного світогляду з опорою на фізичну культуру, посилення внутрішньої мотивації людини.

Під фізкультурно-оздоровчою роботою розуміють такі види діяльності: фізичні рухи, види фізичних вправ, гігієнічні та оздоровчі процедури, що окрім безпосереднього впливу на здоров'я людини, оптимізують соціальну активність особистості.

Результати узагальнення вітчизняного та світового досвіду фізкультурно-оздоровчої діяльності дозволяють класифікувати її за такими типами програм:

спортивні програми, фітнес-програми, фізкультурно-оздоровчі програми, оздоровчі програми.

Ключовим суб'єктом фізкультурно-оздоровчої роботи в основній школі є вчитель фізичної культури.

Учитель фізичної культури – це педагогічний працівник високої культури, великої душі і доброго серця, провідник ідей державотворення, який має спеціальну підготовку і професійно проводить навчально-виховну роботу в освітньо-виховних закладах середньої освіти, спрямовану на формування у дітей і молоді фізичного та морального здоров'я, підготовку до ведення активного способу життя.

Учитель фізичної культури – це педагог, який проводить з дітьми фізкультурні заняття, стимулює їх до заняття спортом, підвищує в очах підростаючого покоління престиж здорового способу життя і формує негативне ставлення до шкідливих звичок.

Перед сучасним учителем фізичної культури стоїть ряд важливих завдань, він покликаний виконувати такі функції; розвивальну, виховну, оздоровчу, конструктивну, організаційну, комунікативну.

Необхідною складовою формування майбутнього вчителя фізичної культури, запорукою його професійного успіху є загальнопедагогічна компетентність.

Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів ми розуміємо як їхню професійну підготовку, яка виражається в здатності навчити учнів якісно виконувати фізичні вправи, формуючи при цьому в них потребу займатися самостійно фізкультурно-оздоровчою діяльністю, та забезпечується сформованістю мотивації та знань, умінь і навичок, особистої фізичної культури.

Аналіз процесу підготовки фахівців у Криворізькому державному педагогічному університеті дозволяє зробити висновок про те, що організація освітнього процесу, система підготовки вчителів фізичної культури в цьому закладі вищої освіти сприяють формуванню конкурентноспроможного фахівця названої галузі, здатного виконувати запити сьогодення.

Процес формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності у названому закладі вищої освіти ґрунтується на взаємозв'язку мотиваційного, гностичного, технологічного та рефлексивного компонентів готовності. На перший план у цьому процесі, поряд із оволодінням предметними знаннями, уміннями й навичками ставиться формування особистості майбутнього фахівця фізичної культури.

Підготовка майбутніх учителів фізичної культури в Криворізькому державному педагогічному університеті першого (бакалаврського) рівня вищої освіти здійснюється в межах освітньо-професійної програми «Фізична культура».

Метою програми є підготовка висококваліфікованих, конкурентноспроможних фахівців із фізичної культури, організаторів спортивного туризму для галузі середньої освіти та інших ланок освіти (дошкільної, позашкільної, неформальної освіти, освіти дорослих тощо), які здатні впроваджувати освітню, спортивно-масову, фізкультурно-оздоровчу роботу; розв'язувати складні проблеми професійної діяльності на основі здобутих загальних і спеціальних компетентностей.

Основний фокус освітньо-професійної програми передбачає формування особистості конкурентноспроможного фахівця, майбутнього вчителя фізичної культури, який володіє актуальними знаннями, уміннями та навичками, сучасними освітніми й інформаційними технологіями у галузі фізичної культури, спроможних провадити діяльність освітнього, фізкультурно-оздоровчого, спортивного та туристичного спрямувань на високому професійному рівні,

здатного до вирішення спеціалізованих завдань і практичних проблем в освітньому процесі.

Перелік освітніх компонентів освітньо-професійної програми свідчить про фундаментальну підготовку фахівців фізичної культури в Криворізькому державному педагогічному університеті.

Загальний аналіз наукових досліджень із проблеми підготовки майбутніх фахівців фізичної культури свідчить про домінування думки науковців про перманентну втрату лідерських позицій нашої країни в цій галузі та істотне погіршення педагогічної компетентності випускників відповідних вищих навчальних закладів. Серед головних труднощів, що стримують її формування, називають надто складний характер професійно-педагогічної діяльності вчителів фізичної культури, яка, на відміну від інших, більш статичних варіантів педагогічної праці, триває в умовах підвищеної складності – це необхідність перманентного контролю за фізичним та психічним станом дітей в обставинах, що швидко змінюються, стимулювання високої рухової активності школярів на уроці і великих приміщеннях або на вулиці під час різних погодних умов, що потребує додаткової емоційної й інтелектуальної концентрації.

Фізкультурно-оздоровча діяльність передбачає: моніторинг стану фізичного розвитку сучасного покоління молоді; пропаганду здорового способу життя; мотивування студентів до здорового способу життя; формування позитивного ставлення до спортивної діяльності; стимулювання інтересу до спорту та оздоровлення. На основі узагальнення передового вітчизняного та світового досвіду виділено види фізкультурно-оздоровчих технологій: спортивні програми; фітнес-програми; фізкультурно-оздоровчі програми.

Сучасна педагогічна наука розглядає процес підготовки майбутніх фахівців фізичної культури як систему технічно обґрунтованих засад вищих навчальних закладів країни, що надають особистості професіоналізму такого рівня, завдяки якому вона стає конкурентоспроможною на ринках праці, може самостійно

організувати фізичне виховання різних верств населення й успішно працювати в усіх ланках спортивного руху.

Майбутнього фахівця фізичного виховання та спорту, відповідно, наука розуміє як особистість, яка цілеспрямовано здобуває у вищих навчальних закладах спеціальність, що пов'язана з організацією навчально-виховного процесу щодо підтримки певного рівня фізичної культури населення, або спрямована на досягнення вищих спортивних результатів на олімпійській, світовій чи регіональних аренах у командному або індивідуальному вимірах.

Аналіз педагогічних досліджень у цьому аспекті свідчить про те, що процес пошуку шляхів покращення системи підготовки вчителів фізичної культури є і сьогодні досить активним.

Шляхи вирішення проблеми науковці вбачають: у вдосконаленні методів навчання, (М. Батіщева, Ю. Коваленко), впровадженні диференціації як засобу індивідуалізації навчання, що сприятиме максимальному розкриттю обдарування майбутнього вчителя (В. Безпалько).

Також продуктивність практичної підготовки майбутніх спеціалістів у процесі педагогічної освіти вчені вбачають у спрямуванні спеціально-практичної фізичної підготовки на формування значущих здібностей спеціалістів різного профілю; розробці програмного матеріалу на основі системного підходу з використанням специфічних та не специфічних засобів; зв'язку процесу формування професійно значущих якостей зі специфікою майбутньої діяльності випускників; орієнтації нормативів з фізичної підготовки студентів на нормативні критерії підготовки майбутніх фахівців (М. Носко, Н. Давидова).

Рівень ефективності підготовки майбутніх вчителів фізичної культури у закладах вищої освіти покращиться, якщо в освітній процес активніше будуть залучатися нові технології, комп'ютерні навчальні тренажери та інші інноваційні форми роботи (О. Радіонова).

Важливим також є процесі остаточного переходу від масово-репродуктивних форм і методів навчання до індивідуально-творчих, специфікою вирішення завдань фізкультурно-спортивної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах, спрямованої на фізичний розвиток та фізичну підготовку учнівської молоді, формування в них теоретико-методичних знань у галузі фізичної культури, рухових умінь і навичок, здорового способу життя на мотиваційній основі при проведенні уроків фізичної культури, фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходів. У систему підготовки фахівця в процесі навчання у педагогічному закладі освіти обов'язково мають бути включені елементи біологічної, валеологічної, екологічної підготовки, спортивної та професійно-педагогічної підготовки, пошукової роботи (С. Карасевич, М. Карасевич).

Важливою складовою процесу підготовки фахівця фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи в системі педагогічного закладу вищої освіти має бути формування його загальнокультурної компетентності, здатності до самоудосконалення. Така підготовка має базуватися на принципах безперервності освіти, інтегрованості, фундаменталізації, гуманізації та самостійності.

Надзвичайно важливим у процесі професійної підготовки вчителя фізичної культури є формування вміння фахівця практично використовувати набуті спеціальні знання, уміння та навички, інтегрувати знання, отримані під час навчання інших дисциплін, знаходити шляхи реалізації міжпредметних зв'язків цих знань у майбутній педагогічній діяльності.

Фізкультурно-оздоровча діяльність передбачає: моніторинг стану фізичного розвитку сучасного покоління молоді; пропаганду здорового способу життя; мотивування студентів до здорового способу життя; формування позитивного ставлення до спортивної діяльності; стимулювання інтересу до спорту та оздоровлення. На основі узагальнення передового вітчизняного та

світового досвіду виділено види фізкультурно-оздоровчих технологій: спортивні програми; фітнес-програми; фізкультурно-оздоровчі програми.

Сьогодні педагогічна наука пропонує розуміння готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації фізкультурно-оздоровчої роботи в умовах загальноосвітньої школи, що виявляється в різних концепціях.

Перша розуміє поняття як систему, що складається з мотиваційного, когнітивного, процесуального та самооцінного компонентів (Г. Остапенко).

Мотиваційний компонент відображає позитивну мотивацію студентів до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи та їх потребу в досягненні успіху в діяльності, пов'язаної з формуванням здорового способу життя учнів.

Когнітивний компонент відображає теоретичну обізнаність студентів про теорію та методику організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи.

Процесуальний компонент відображає рівень фізичної підготовленості студентів та їх професійно орієнтовані уміння та навички.

Самооцінний компонент відображає самооцінку студентів щодо їх здатності до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи.

Друга концепція, запропонована Є. Жуковським, є узагальненням позицій науковців щодо означеної проблеми й містить уявлення про готовність фахівців як системи, яка має мотиваційний, гностичний, технологічний, рефлексивний структурні компоненти.

Під мотиваційним компонентом дослідник розуміє усвідомлення майбутнім фахівцем змісту та соціальних функцій обраної спеціальності, бажання особистісного та фахового розвитку.

Гностичний компонент трактується як наявність у майбутнього фахівця систематизованих стійких теоретичних знань про специфіку майбутньої

діяльності (самостійні фізичні вправи, орієнтація в ключових теоретичних поняттях, методиці фізкультурно-оздоровчої роботи).

Технологічний компонент розуміється як наявність у майбутнього вчителя достатнього рівня фізичної підготовленості, здатності до фізичного розвитку.

Рефлексивний компонент трактується як прагнення майбутнього вчителя до саморозвитку, самоорганізації, самоаналізу власного психологічного стану, здатність до критичної самооцінки.

Обидві концепції, на нашу думку, заслуговують на увагу, оскільки містять у собі результати системного осмислення проблеми підготовки майбутнього фахівця фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої діяльності в освітньому закладі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аксьонова О. П. Нова фізична культура : система методів навчання. *Теорія та методика фізичного виховання*. 2011. № 3. С. 25–35.
2. Ажиппо О. Ю. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності у загальноосвітніх навчальних закладах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Харків, 2013. 39 с.
3. Базильчук В. Б. Організаційні засади активізації спортивно- оздоровчої діяльності студентів в умовах вищого навчального закладу. Харків : Основа, 2010. 105 с.
4. Бичук О. І. Фізкультурно-оздоровча робота у школі : навч. посіб. Луцьк : Надстир'я, 1997. 144 с.
5. Безверхня Г. В., Маєвський М. І. Формування ціннісних орієнтацій в процесі фізичного виховання студентів. URL: [https://sportpedagogy.org.ua>html>journal](https://sportpedagogy.org.ua/html>journal).
6. Безкоровайна Л. В. Формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту до впровадження технологій спортивного менеджменту культури : автореф. ... дис. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2009. 20 с.
7. Бишевец Н. Г. Основні напрямки модернізації магістерської підготовки в навчальних закладах фізкультурного профілю. *Педагогика, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2007. № 2. С. 17–20.
8. Безкопильний О. О. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі : теорія та методика : монографія. Черкаси. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2020. 552 с.
9. Борисенко А. У режимі продовженого дня. *Фізичне виховання в школі*. 1997. № 1. С. 31–35.

- 10.Ващенко О. Готовність вчителя до використання здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховному процесі. *Здоров'я та фізична культура*. 2006. № 8. С. 3–6.
- 11.Великий тлумачний словник сучасної української мови : навч. посіб. / уклад. : В. Т. Бусел. Київ-Ірпінь : ВТФ «Перун», 2002. 1440 с.
- 12.Використання здоров'язбережувальних технологій в сучасних освітніх закладах. URL: <https://vi.nmc.dsns.gov.ua>.
- 13.Винник Н. М. Сутність і зміст поняття спортивно-оздоровчої діяльності. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2016. IV (42). Issue : 87. P. 45–49
- 14.Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб. Київ : Академія, 2006. 256 с.
- 15.Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
- 16.Гуменюк С. В. Критерії, показники та рівні сформованості продуктивного педагогічного мислення майбутніх учителів фізичної культури. URL: <https://stream/lib/3497/1/>.
- 17.Гурін Р. С., Яцій О. М. Критерії та показники підготовленості майбутніх учителів до професійної діяльності : акмеологічний аспект. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/32372/Hurin_Yatsii.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- 18.Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття). URL: https://portal.prolisok.org/osvita_ukraine_xxi.html.
- 19.Джуринський П. Б. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної роботи з учнями середнього шкільного віку. URL: <https://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/13745/1/Djurinskii.pdf>.
- 20.Дидактичні умови формування предметної компетентності. URL: https://studopedia.com.ua/1_242836_didaktichni-umovi-formuvannya-

predmetnoi-kompetentnosti-starshoklasnikiv-u-protsesi-vivchennya-predmetiv-fiziko-matematichnogo-tsiklu.html.

21. Дручик В. Д. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберігаючих технологій у старшій школі : дис. ... канд. пед. наук. URL: https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/D_26.053.01/dis_Druchik.pdf.
22. Євтух М. Б., Скорик Т. В. Акмеологічний підхід до становлення професійної успішності майбутнього вчителя. URL: <https://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/7133/1/>.
23. Єременко О. Є. Використання здоров'язберігаючих технологій на уроках фізичної культури та в позаурочний час. URL: <https://www.fastiv-liceum.edukit.kiev.ua>.
24. Жирун О. А. Педагогічна комунікація в аспекті професійної ідентичності *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Київ, 2010. № 1. С. 100–104.
25. Жуковський Є. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів. *Професійна підготовка фахівців фізичної культури та спорту*. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/229326273.pdf>.
26. Закон України : Про вищу освіту : 2014 р., № 37–38. Відомості Верховної Ради України. Ст. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/conv/page>.
27. Закон України «Про фізкультуру і спорт». URL: https://kodeksy.com.ua/dictionary/f/fizkul_turno-ozdorovcha_diyal_nist.htm.
28. Здоров'язберігаючі освітні технології як умова формування культури здоров'я школярів. URL: <https://msn.khnu.km.ua.>mod>view>. 20. Інноваційні технології на уроках фізичної культури. URL: https://mmk.edu.vn.ua>images>articles>fizichna_cultura.

- 29.Іванова Л. І. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2007. 376 с.
- 30.Інтерактивні технології в особистісно зорієнтованій освіті. URL: <https://ru.osvita.ua>method>technol>.
- 31.Каплинський В. Професійне становлення майбутнього вчителя в процесі загальнопедагогічної підготовки. URL: <http://polonistyka.zu.edu.ua/article/view/190357>.
- 32.Карасевич С. А. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності у закладах загальної середньої освіти : монографія. Умань : [б.в.], 2018. 204 с.
- 33.Карасевич С., Карасевич М. Проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури у психолого-педагогічній літературі. URL: <file:///C:/Users/>.
- 34.Кафедра педагогіки : історія та сьогодення. URL: <https://kdpu.edu.ua/pedahohiky/zahalna-informatsiia/pro-kafedru.html>.
- 35.Кафедра фізичної культури та методики її викладання. URL: <https://kdpu.edu.ua/fizychnoi-kultury-ta-metodyky-ii-vykladannia/zahalna-informatsiia/pro-kafedru.html>.
- 36.Кладікова І. І, Жиденко А. О. Роль вчителя фізичної культури у формуванні і підтримці здоров'я учнів. URL: <https://visnyk.chnpu.edu.ua/uploads/2021/11>.
- 37.Коцур Н. І. Основи здоров'я учнів основної школи : навч. метод. посіб. Переяслав-Хмельницький : [б.в.], 2016. 333 с.
- 38.Кремінь В. Г. Освіта в структурі цивілізаційних змін. *Науковий вісник Миколаїв. держ. ун-ту ім. В. О. Сухомлинського*. Миколаїв. 2011. Вип. 1.33. С. 6–9.
- 39.Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ : Знання, 2005. 486 с.

- 40.Мацола Н., Фартушок Л. Фізична культура в процесі формування всебічно розвинутої особистості. URL: <https://dspu.edu.ua/hsci/wp-content/uploads/2017/12>.
- 41.Маріонда І., Сивохоп Е., Тулайдан В. Теоретичні аспекти адаптації майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. *Молодь і ринок*, № 2 (200), 2022. URL: <https://dSPACE.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/41015>.
- 42.Маленьков Д. О. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в базовій середній школі. Кривий Ріг : КДПУ, 2022. 99 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/6844>.
- 43.Мельник І. М., Гончарук О. В. Етапи професійного становлення майбутнього педагога. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Серія Педагогічні науки. № 24 (237), 2012. С. 100–103.
- 44.Мінчук І. Формування позитивного ставлення підлітків до власного здоров'я. *Здоров'я та фізична культура*. 2010. № 32. С. 17–18.
- 45.Міненко А. Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя початкової школи в системі фахової підготовки. URL: <https://epub.chnpu.edu.ua/jspui/bitstream/>.
- 46.Наказ президента України «Про Національну доктрину розвитку освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text>.
- 47.Неділько В. П. Шляхи покращення здоров'я школярів. Гігієна населених місць. Київ. 2004. Вип. 44. 546 с.
- 48.Носко М. О., Давидова Н. А. Проблеми і шляхи підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури. URL: <https://epub.chnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/>.
- 49.Оздоровча спрямованість уроків фізичної культури : з досвіду роботи В. П. Руденка. URL: <https://dnvcpprmgz.org.ua/all/files>.
- 50.Остапенко Г. О. Структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального навчально-

- виховного середовища загальноосвітньої школи. URL: <https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/FViS-2012-1/078-85.pdf>.
- 51.Олефір Г. В. Сутність проблеми професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Науковий вісник Донбасу. 2011. № 1. С. 20–26.
- 52.Омельченко Л. П. Омельченко О. В. Здоров'ятворча педагогіка. Харків : Вид. група «Основа», 2008. 205 с.
- 53.Омельченко С., Каліберда Л. Здоров'язбережувальна педагогіка : сучасні тенденції та перспективи розвитку. Рідна школа. 2012. № 7. С. 25–28.
- 54.Омельченко С. О. Взаємодія соціальних інститутів суспільства у формуванні здорового способу життя дітей та підлітків: монографія. Луганськ : «Альма-матер», 2007. 352 с.
- 55.Освітньо-професійна програма «Фізична культура». URL: <https://drive.google.com/file/d/155ZbmHIMv72SLhnSpPYcybzzWVjYvcctt/view>.
- 56.Остапенко Г. О., Циганок О. В. Жестков С. Г. Структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища. URL: <https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/FViS-2012-1/078-85.pdf>.
- 57.Павлюк М. М. Особливості професійного становлення педагога в умовах суспільних змін. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/47226161.pdf>.
- 58.Педагогіка фізичної культури : навч. посіб. / за ред. : Г. П. Ковальчук. Кам'янець-Подільський : [б.в.], 2012. 424 с.
- 59.Педагогічний словник / за ред. : М. Д. Ярмаченка. Київ : [б.в.], 2001. 516 с.
- 60.Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн. Київ : [б.в.], 2004. 192 с.
- 61.Положення про організацію освітнього процесу в Криворізькому державному педагогічному університеті. URL: <https://drive.google.com/file/d/1Cc4XcwnY5k7vIJxi8HVRqbtuY91dxLM/view/>

- 62.Проніков О. Підготовка вчителя фізичної культури. Досвід та перспектива. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2015. № 1 (29). С. 17–22.
- 63.Психологічний словник / упоряд. : В. В. Синявський, О. П. Сергєєнкова. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5980/3/O_Serhieienkova_IL.pdf/.
- 64.Рибалко Л. М. Фізкультурно-оздоровча діяльність як запорука здоровозбереження. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Випуск 3К (162). 2023. С. 343–347. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/40813>.
- 65.Радіонова О. Сутність процесу підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до формування здоров'язбережувальної компетентності учнівської молоді. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/228639854.pdf>.
- 66.Рибалко Л. М. Світовий досвід фізкультурно-оздоровчої діяльності у закладах вищої освіти. *Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. Фізична культура і спорт*. Київ, 2019. Вип. 3К(110)19. С. 487–491.
- 67.Степанченко Н. І. Система професійної підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання у вищих навчальних закладах. URL: https://www.vspu.edu.ua/science/dis/des_11_3.pdf.
- 68.Сундукова І. Вплив фізичної культури на розвиток ціннісного ставлення старшокласників до психічного здоров'я. URL: <https://www.publik.sk>web>Bernatova9>subor>Sundukova>.
- 69.Сучасний психолого-педагогічний словник / за заг. ред. : О. І. Шапран. Переяслав-Хмельницький : [б.в.], 2016. 473 с.
- 70.Сучасний урок : інтерактивні технології навчання. URL: <https://journal.osnova.com.ua>article>.
- 71.Сучасні здоров'язбережувальні технології : монографія / за ред. : Ю. Д. Бойчука. Харків : [б.в.], 2018. 724 с.

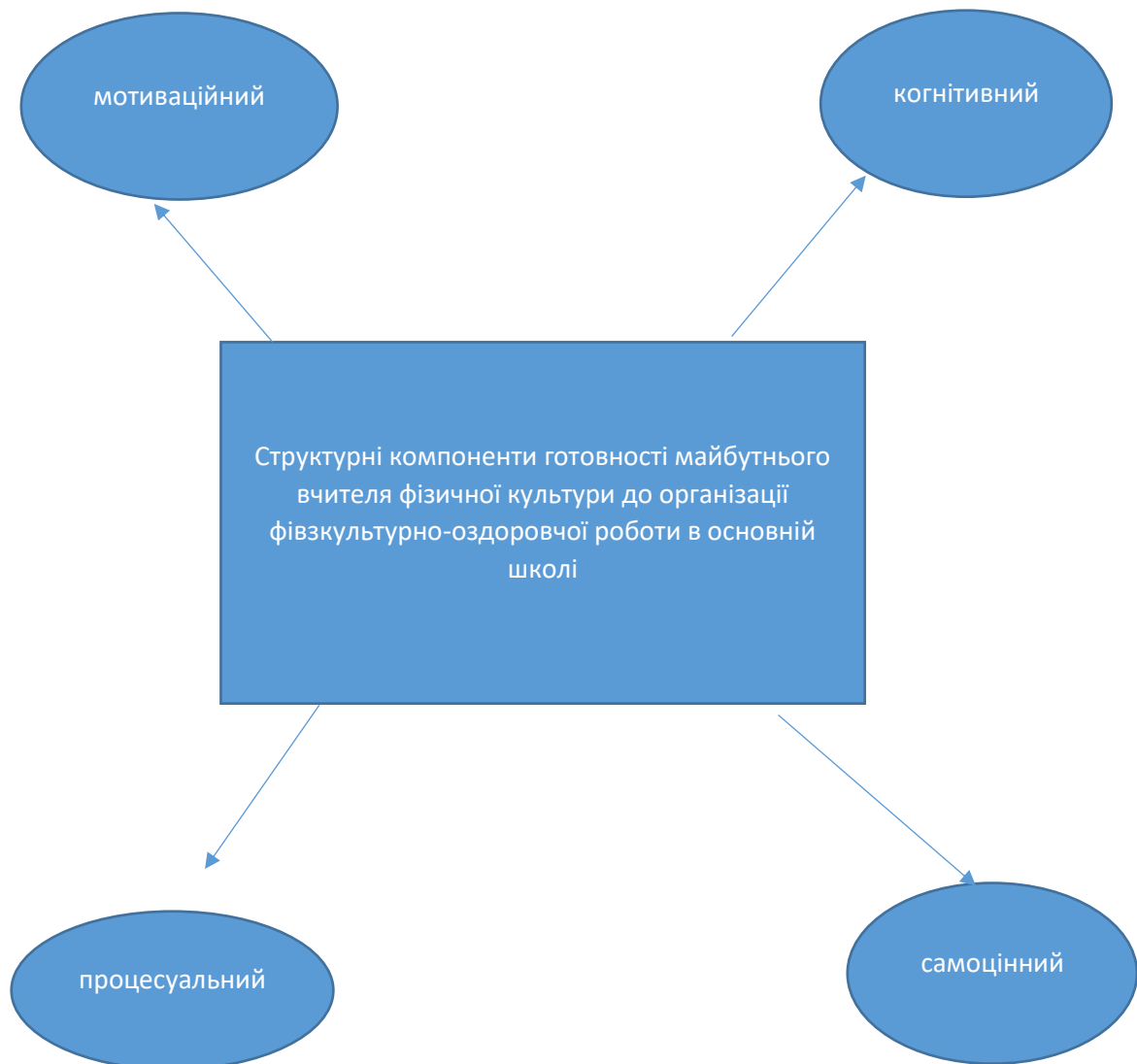
- 72.Сущенко Л. П. До питання про теоретичні засади професійної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2000. № 3. С. 61–70.
- 73.Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект): монографія. Запоріжжя : ЗДУ, 2003. 442 с.
- 74.Сирота Н. Педагогічні роздуми. *Здоров'я та фізична культура*. 2007. № 14. С. 5–8.
- 75.Черненко Н. Яким повинен бути вчитель фізкультури. *Здоров'я та фізична культура*. 2006. № 26. С. 7–8.
- 76.Указ Президента України Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація». URL: <https://tavr.osv.org.ua/ruhova-aktivnist-10-07-23-17-06-2020/>.
- 77.Фролов В. Д. Формування професійно важливих якостей у майбутніх фахівців на заняттях фізичного виховання у ВНЗ. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vchu/N148/N148p095-097.pdf.
- 78.Ханікянц О. В. Соціальна роль учителя фізичної культури. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/>.
- 79.Шукатка О. В. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до організації фізкультурно-оздоровчого середовища закладу загальної середньої освіти. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. URL: http://www.pedagogyjournal.kpi.zp.ua/archive/2020/70/part_4/43.pdf.
- 80.Щербина С. М., Маленков Д. О. Підготовка вчителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності – вимога часу. Педагогічне Криворіжжя : педагогічний альманах. Кривий Ріг, 2022. Вип. 8. С. 52–54.
- 81.KDPU. URL: <http://kdpu.edu.ua/>.
82. KDPU. URL: <https://kdpu.edu.ua/pro-nas/pro-universytet.html>.

ДОДАТКИ

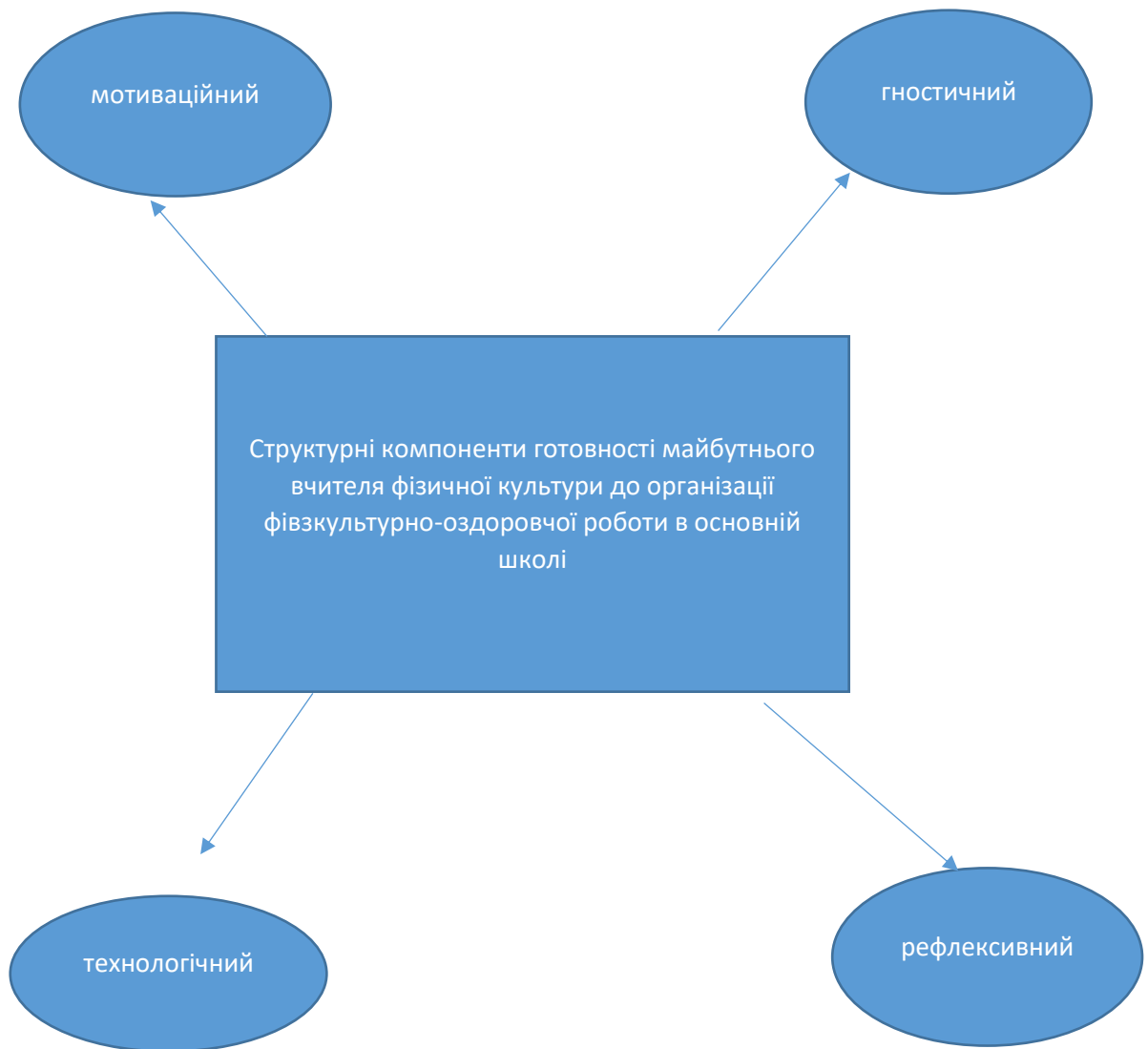
Додаток А

**СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО
ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ
ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ
(за Г. Остапенко)**

Додаток Б

**СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО
ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ
ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ
(за Є. Жуковським)**

Додаток В

СЦЕНАРІЙ СВЯТА ДО ВСЕСВІТНЬОГО ДНЯ ЗДОРОВ'Я

Мета і завдання:

- активізувати фізкультурно-оздоровчу роботу серед учнів;
- зміцнювати здоров'я дітей засобами фізичної культури;
- розвивати спритність, кмітливість, організованість за допомогою рухливих ігор та естафет.

Інвентар: обручі, м'ячі набивні, м'ячі баскетбольні, мішки для стрибків, різнокольорові кульки.

Місце проведення: спортивний зал школи.

Хід заходу:

Ведучий:

Здоров'я – це безцінний дар. Його треба шанувати, не витратити, а примножувати.

Здавна люди берегли здоров'я. І щоб про нього дбали інші, відвели окремий день 7 квітня – Всесвітній день здоров'я.

Людина, яка не хворіє, відчувається впевнено, бо вона усвідомлює, що керує своїм здоров'ям, є його господарем. Саме тому з раннього дитинства треба дотримуватися здорового способу життя.

І сьогодні ми зібралися у цьому залі, щоб довести вправність і вміння підтримувати гарну фізисну форму.

1. У змаганні беруть участь дві команди (звучить пісня)

Виходить ведучий.

Ведучий:

Спорт дає фізичний гарт,
Тож увага всі на старт.
До перемоги ми мчимо,
Швидше за вітер летимо.
Ми твердо віримо в героїв спорту,
Ми гордимось їх рекордами.
На старт виходимо ми,
Бо спорт – це здоров'я,
Бо спорт – це мир.
Ми покажемо сьогодні клас,
Бо олімпійці – серед нас.
Ми в спорті любимо перемоги,
І Україна в нас одна,
І олімпійські стадіони,
Хай славлять наші імена.
Перемога – не за горами!
Ми стартуємо – і перемога за нами!

Ведучий: сьогодні у нас спортивне свято приурочене воно до Всесвітнього дня спорту, і сьогодні в нас будуть змагатися дві команди. Команда «Сокіл» та команда «Ластівки». Зараз команди по черзі будуть говорити свої привітання, розпочнемо з команди «Сокіл».

Привітання команди «Сокіл»

Час летить неначе птиця,
Ми зібрались в добрий час.
Побажаєм всім здоров'я:

Олімпійці серед нас.

Ведучий: Запрошуємо команду «Ластівки».

Привітання команди «Ластівка»

А ми хлопці молодці,

Сила в кожній є руці.

Наш девіз: «Перемагати!

А програв – не сумувати!»

Ведучий: Ну що ж команди представлені. Але у кожних змаганнях необхідно визначити переможця, то ж давайте привітаємо наших суддів (ведучий по черзі представляє суддів):

1. _____

2. _____

3. _____

2. Отож судді представлені і ми розпочинаємо нашу гру

Чесно гру свою веди

Правилом керуйся:

Як програв – то не сумуй,

Виграв – не хизуйся.

Хто це виконати зможе,

У змаганні переможе.

Ведучий:

3. Перший конкурс

Та команда переможе,

Яка швидше бігати зможе.

Естафета з обручами.

Потрібно пробігти від пункту А до пункту В і назад, перестрибуючи через обруч, як через скакалку. Команда, котра швидко виконає завдання, отримує 10 очок, котра пізніше – 5.

Ведучий після конкурсу

Переходимо до наступного конкурсу

4. II конкурс

Той, хто швидкість й спритність має,

У цій грі перемагає.

Правила гри: Кожен гравець команди веде м'яч до баскетбольного щита і закидає його в корзину. Зловивши, передає м'яч наступному гравцеві, який повинен зробити те, що й попередній. Команда, котра швидше виконає завдання, отримає 10 очок, котра пізніше – 5.

Ведучий після конкурсу:

А зараз до слова запрошується журі.

5. III Конкурс. Спортивна вікторина.

Я буду ставити запитання і 3 варіанти відповідей, а ви будете надавати відповіді. Яка команда правильно відповість на більшу кількість запитань, та набере більшу кількість балів. Отож починаємо.

Питання вікторини:

1. Як часто проводяться Олімпійські ігри:

a) 1 раз у 4 роки;

б) 1 раз у 3 роки;

в) 1 раз у 5 років?

2. Скільки гравців у футбольній команді:

а) 10;

б) 11;

в) 12?

3. Скільки гравців у волейбольній команді:

а) 6;

б) 7;

в) 8?

4. Скільки білих фігур у шахах:

а) 14;

б) 15;

в) 16?

5. У якій країні відбулися перші Олімпійські ігри:

а) Ефіопія;

б) Греція;

в) Індія?

6. Що символізують 5 кілець на олімпійському прапорі:

а) 5 континентів;

б) 5 законів спорту;

в) 5 видів спорту?

7. Який звір найшвидше бігає:

а) жираф;

б) гепард;

в) заєць?

8. Першість світу з футболу відбувається:

а) 1 раз у 4 роки;

б) 1 раз у 3 роки;

в) 1 раз у 2 роки?

9. За яку футбольну команду грав Андрій Шевченко:

а) Мілан;

б) Ювентус;

в) Динамо – Київ?

10. Який м'яч важчий:

а) футбольний;

б) баскетбольний?

6. IV Конкурс

А зараз конкурс капітанів! Капітани команд на середину залу кроком руш!

Конкурс на спритність

Ось вам тенісні ракетки, м'ячі. Ви будете відбивати м'яч від ракетки скільки зможете, аж поки він не впаде додолу. Гравці кожної команди вголос рахуватимуть, скільки ударів ви зробите. За кожен удар нараховується 10 очок.

Після конкурсу.

Ведучий: До слова запрошуються журі. Слухайте уважно результати 3 та 4 конкурсних змагань.

Після оголошення результатів.

Ведучий:

6. V Конкурс. Спортивна вікторина

За правильну відповідь на поставлене питання команда отримає 10 очок.

- 1) Який м'яч найважчий і який найлегший (Набивний і тенісний).
- 2) Скільки гравців у футбольній команді? (11)
- 3) Скільки білих фігур у шахах? (16)
- 4) Як часто проводяться Олімпійські ігри? (Раз у 4 роки)
- 5) Які ігрові види спорту беруть участь у літніх Олімпійських іграх? (футбол, волейбол, гандбол тощо).
- 6) Скільки гравців у волейбольній команді? (6)
- 7) Скільки гравців у баскетбольній команді? (5)
- 8) Які ви знаєте фізичні якості? (Сила, витривалість, спритність, гнучкість тощо).

9) Які ви знаєте спортивні стилі плавання? (Вільний, кроль на грудях, кроль на спині, батерфляй, брас).

10) Які ви знаєте види плавання? (Академічний, на байдарках, на каное, на ялах, на шлюпках).

8.А зараз виступ учнів 6-7 класів із флешмобом

Після виступу

9. VI Конкурс. Передавання м'яча двома руками над головою

Першому гравцеві дається м'яч. Піднявши м'яч над головою, він передає його другому гравцеві. Коли м'яч дійде до останнього гравця в колоні, той з м'ячем перебігає наперед і знову його передає. Гра закінчується тоді, коли перший гравець знову займе своє місце.

Переможе та команда, яка закінчить гру першою (10 очок). Хто закінчить пізніше.

10. Ведучий: Журі підрахувало бали. Настав хвилюючий момент. Запрошуємо команди на сцену. Хтось буде переможцем, хтось – ні. Але ви всі молодці. Підтримаємо їх оплесками. Вам слово, шановне журі.

Оголошення переможців (Звучить музика для нагородження).

Відпочили ви на славу,

Перемога всім по праву.

Дуже добре ви змагалися,

І бадьорості набралися.

Наш народ завжди добре розумів цінність здоров'я й відобразив це у численних прислів'ях, що свідчать про мудрість минулих поколінь. Послухаймо їх і замислимося над глибоким змістом.

Прислів'я

1. Здоров'я – всьому голова.
2. Як про здоров'я дбаєш, так і маєш.
3. В здоровому тілі – здоровий дух.
4. Здоров'я не купиш ні за які гроші.
5. Здоровий не знає, який він багатий.
6. Бережи одяг, поки новий, а здоров'я – поки молодий.
7. Без здоров'я нема щастя.
8. Здоров'я маємо – не дбаємо, а втративши – плачемо.
9. Було б здоров'я – все інше наживеш.
10. Найбільше багатство – здоров'я.
11. Хто добрих порад не слухає, той потім і на пальці дмухає, та пізно!
12. Шкіра – дзеркало здоров'я.
13. Чиста вода – для хвороби біда.
14. Хвороба з брудом у дружбі.
15. Брудні руки бруднять і обличчя.
16. Чисте повітря – ворог хвороб.
17. Ходи більше – проживеш довше.
18. Краще дихати свіжим повітрям, ніж пити ліки.

Можливо хтось із вас знає прислів'я, приказки, загадки про здоров'я?

2. Складові частини здорового способу життя

Складові частини здорового способу життя це:

- Дотримання режиму дня.
- Раціональне харчування.
- Заняття фізкультурою і спортом.
- Загартування.
- Дотримання правил особистої гігієни.

(за основу сценарію взяті матеріали із сайту «На урок): URL:
<https://naurok.com.ua/scenariy-do-vsesvitnogo-dnya-zdorov-ya-177258.html>

НЕПЕРЕРВНА ОСВІТА У КОНТЕСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН: ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ КОНТРАВЕРСІЙНОСТІ

сертифікат
засвідчує, що

Жук В. С.

25 травня 2023 року взяв участь у роботі науково-практичного семінару КДПУ "Неперервна освіта у контексті глобалізаційних змін:

Шляхи подолання контраверсійності"
(6 годин - 0,2 кредита)

ПРОРЕКТОР З НАУКОВОЇ РОБОТИ
КРИВОРІЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
В.Гаманюк

